Һамаг, һужааг, шугын нэгэшье ногоо орхингүй, бүхы сабшалангаа һайнаар сабшая

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гараха

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№181 (10242) | 1963 оной августын 2, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ренбургынхид 180 миллион пүүд орооһо таряа орондоо тушаахань

...до гүрэндэ орооһо таряа бүри ехээр худалдаха ...аар Оренбургын областиин эрэгтэй, эмэгтэй ...хозникуудай, совхозуудай эрэгтэй, эмэгтэй ...ришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй абаһан

...ЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

...продуктнуудые ...гонгүйгөөр манай ...низм амжалтатай- ...аргагүй гэжэ һай- ...ренбургын облас- ...хын хүдалмэрииэг- ...юзай Коммунис ...дын түүхэтэ шиид- ...бэелүүлхын тулада ...ажаллана.

...мяха, һү, үндэгэ ...ын бусад про- ...адаа бүри элбэ- ...кын түлөө социа- ...үдэр ерэхэ тудам ...гарнэ. 1963 ондо ...таряа худалдаха ...лэгдэһэн социалис ...ан Кубаниин та- ...ическа уряада ха- ...ын областиин хү- ...мэрилэгшэд ороной ...өсые арьбадхалга- ...эмэри оруулалса- ...бэ.

...ро газар элдүүрил- ...айгаар газар та- ...урим усадхаха, эд- ...арые бүри ашаг- ...талаар областиин ...та ехэ хүдэлмэри ...һо таряа элбэгээр ...ээр худалдаха ар-...

...сентябриин Пле- ...хи табан жэлэй ...ууд) турша соо ...бүри 32,3 мил- ...дахи табан жэлдэ ...ууд)—64,5 мил- ...о таряан гүрэндэ ...гаа һаа, тэрэнь ...удта жалдээ 135 ...рэтэр орооһо та- ...г болоһон байха

...дые гаргаха, ороо- ...худалдалгые дээ- ...КПСС-эй ЦК-гай ...аһэн бэшэг соогоо ...ргеевич Хрущевой ...дые дүүргэлтэ бол- ...хоз, совхозууд та- ...айн хубаарилгые ...62 онойхитой са- ...ото ургамалнуудай ...ган гектараар, тэрэ ...сэтэ шэниисын — ...тараар нэмээ. 107 ...горох, 55 мянган ...свёкло таригдаа. ...дэг ургамалнуудые ...ээр хороогдоо.

...шэн зоригтойгоор ...үдөөдэ эмхидхэлэй ...ческэ хүдэлмэриин ...ашаар хабарай ...тайгаар, һайн ша- ...һэн байна. Тиихэдэ ...рюо, тарилгын тал- ...а хараалагдаһанай ...сахигдадаг байгаа. ...иинаар сахигдаа, га- ...дүүрилхэ шэнэ гу- ...ээ. Гэбэл намарай ...гүнзэгыгөөр хаха- ...лэгдэдэг байгаа. ...областиин колхоз, ...ан һайнаар урга-...

...рэг гэхэдэ, ургасаяа хаһа саг соонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэй. Областиин колхоз, совхозууд ургаса хуряалгые мүнөө эхилээд байна. Страврополиин хизаарай «Темижбекский» совхозой механизаторнуудһаа түрүү ажахынууд жэшээ абана. Жэшээлхэдэ, Илексэ үйлэдбэриин управлениин «Урал» колхозой механизаторнууд хуряалгын агрегадуудай хүдэлмэриие часай графигаар эмхидхэжэ, үргэн абасатай техникэ хэрэглэжэ, 28 часай турша соо 650 гектар талмай дээрэхи хара таряае баал болгон хадажа дүүргээ. Новосергиевскэ үйлэдбэриин управлениин «Память Ленина» колхозой механизаторнууд аха дүүнэр Владимир, Александр Мантровууд самоходно комбайнда үргэн абасатай жатка шагтагалжа, суудхэдээ 75—80 гектар таряа хадана.

Таряашадай оролдосотой ажалые газар бардам һайнаар харюулжа үгэнэ. Бугурусланска үйлэдбэриин управлениин Чапаевай нэрэмжэтэ, Бузулукска управлениин Свердловэй нэрэмжэтэ, Абдулинска управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозууд, Кваркенскэ управлениин «Кваркенский», Кувандыкска үйлэдбэриин управлениин «Ильинский» совхозууд, бусад олон ажахынууд урда тээнь абаһан уялгануудаа хубилгаад, мүнөө жэлдэ гүрэндэ таряа худалдаха жэлэйнгээ түсэбые нэгэ хахад—хоёр дахин дүүргэхэ гэжэ шиидхээ.

Шэнэ газарай таряан тон һайнаар ургаа. Энэ хадаа шэнэ газар элдүүрилгэдэ совет хүнүүдые эмхидхэн жагсааһан КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй, Никита Сергеевич Хрущевой политикын сэсэн мэргэн байһые дахин дахин гэршэлжэ үгэнэ. Маанадта энэ жэл илангаяа гайхамшагта жэл болоно. Шэнэ болон боро газар элдүүрилжэ эхилһэнһээмнай хойшо мүнөө арбан жэл гүйсэхэнь. Манай шэнэ газар элдүүрилэгшэд энэ ойе эрхимээр угтаха гэжэ шиидээ.

Шэнэ газар элдүүрилдэг Адамовска совхозуудай үйлэдбэриин управлениин таряашад Эхэ орондоо 21 миллион пүүд таряа тушааха уялга абаа. Энэнь гүрэнэй түсэбһөө 2,8 миллион пүүдээр, нёдондо-нойхидо орходоо 4,5 миллион пүүдээр ехэ юм. Тус управлениин «Адамовский» совхоз 2,3 миллион пүүд, XIX партсъездын нэрэмжэтэ, «Восточный», «Буруктальский» совхозууд тус бүридөө 2 миллион пүүд, «Озерный» совхоз 1,9 миллион пүүд, «Аниховский» совхоз —1,8 миллион пүүд орооһо таряа гүрэндэ худалдаха байна.

Областиин шэнэ газар элдүүрилдэг районуудай бусад үйлэдбэриин управленинүүдэй ажалшад ехэ социалис уялгануудые абаа. Гэбэл Кваркенскэ—7 миллион пүүд, Саракташска—11 миллион, Первомайска—11,5 миллион пүүд орооһо таряа гүрэндэ худалдаха байна. Областиин шэнэ газар элдүүрилдэг районуудай колхоз, совхозууд Оренбург шадалай эрхим һайн шанартай 100 миллион шахуу пүүд таряа тушааха юм.

Түсэбһөө гадуур гүрэндэ таряа худалдахын түлөө Кубаниин таряашадай үүсхэлээр дэлгэрһэн мүрысөөн ехэ орооһо таряа абахын түлөө тэмсэлдэ оренбургынхидые зоригжуулна, Эхэ орондоо областиин таряашад 180 миллион пүүд, гүрэнэй түсэбһөө 37 миллион шахуу пүүд таряа ехээр худалдаха гэжэ мэдүүлхэ арга олгоно. Эдеэ хоолой гол шухала ургамал бологшо шэниисэ 130 миллион пүүдһээ бага бэшээр худалдагдаха юм.

Областиин колхоз, совхозууд 1964 оной хабарай тарилгада хүрэхөөр һайн шанартай үрэһөөр өөһэдыгөө хүсэдөөр хангаха, колхозникуудай ажалта үдэртэ зохихо хэмжээнэй орооһо таряа хубаажа үгэхэ байна.

Ерэхэ жэлэй ургаса тухай бидэнэр ехэ оролдолго гарганабди. «Комбайные полиһоо бусаажа, плугые поли дээрэ гаргаха» гэһэн гуримые баримталан Илекскэ, Соль-Илекскэ, Оренбургска болон бусад үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынууд намарай паарай 70 процентһээ бага бэшынь июль болон августда хахалагдаһан байхын тулада хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн һолоомын узуурые эртээнһээ гүнзэгыгөөр хахалжа, жэгдэлжэ ороо.

Колхоз, совхозууд намарай ургамалнуудай тарилгын талмайе горитойгоор үргэдхэжэ, 1.300 мянган гектар хүрэтэр нэмээхэ юм. Энэнь мүнөө жэлдэ хуряагдахаар таригдаһанда орходоо нэгэ хахад дахин ехэ юм. Намарай шэниисэ нилээд ехээр таригдаха. Тэрэнэй талмай 300 мянган гектар, тэрэ тоодо областъ дотор тарихада таарамжатай «Оренбургская-40», «Оренбургская-45» гэжэ шэнэ сортын намарай шэниисэ 2 мянган гектар хүрэтэр нэмээгдэхэ болоно.

Ниитын мал ажалда хэрэгтэй болохо үбһэ тэжээл хуряахын, ондо орохо малай толгой бүридэ 22—25 центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэхын, үнеэн бүридэ 20 тонно һайн шанартай силос дарахын, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхы хүсэ шадалаа зорюулха. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые саашадань дэбжээжэ, КПСС-эй ЦК-гай түүхэтэ сентябриин Пленумэй (1953 он) арбан жэлэй ойе тэмдэглэхэбди.

Гүрэндэ 180 миллион пүүд орооһо таряа худалдаха талаар абаһан уялгануудаа Оренбургын областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөрынгөө туһа нэмэриие оруулалсаха гэжэ Коммунис партиие, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые, түрэл Совет правительствые, нүхэр Никита Сергеевич Хрущевые өөрыень бидэнэр найдуулнабди.

Уялганууд Оренбургын областиин колхозникуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, батаван абтаа.

САГ ОШОО, ШАМДАХААР БОЛОО

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ ехээр унжагайрна.

ЭНЭЭНҺЭЭ УРДА жэлнүүдтэ Загарайн алишье колхоз, совхоз август гаратар бүхы сабшалангайнгаа хахадыень шахуу сабшанхай, нилээд ехэ үбһэ абаад байдаг һэн. Харин мүнөө тэдэнэй зариман үшөө нэгэшье һүри үбһэ обоолжо абаагүй тооной.

— Сабшаламнай мүртэй ургаагүй. Тиимэһээ ногоонойнь нэгэ бага һэргэхэ, һайн болохые хүлеэжэ, үбһэндөө һаянайл орообди. Хажуугаарнь хура бороо биратай юумэ хүүлнэгүй,—гэхэ мэтээр тэдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

Тэрэнь зарим тэды зүйтэйшье юм бэзэ. Хэнэйшье мэдэһээр байгша ондо сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа боложо, гансашье Загарайда бэшэ, республикын олонхи нютагуудта үбһэ ногоон ехэ мууса гараа. Теэд ногоон ургаагүй, хура бороо һаатуулна гээд тэнгэриин шарай адаглажа, миин һууха болоо һаа, үбһэ тэжээл хаанаһаа абтахаб. Сагнай ошожол байна ха юм.

Эгээл иимэ бэрхэтэй, хүндэ байдалай тохёолдоһониие хараада абажа, ажахын хүтэлбэрилэгшэд адууһа малдаа үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула бүхы арга боломжоёо элсүүлхэ, хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотойгоор хүдэлхэ аабза гэжэ хүлеэхээр байгаа.

Энэ талаар «Гигант» колхоз муу бэшэ жэшээ харуулна. Артелиинхид түрүүшын үдэрһөө эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, богонихон болзор соо 814 га сабшаад, 3739 центнер үбһэ тракторай шарга дээрэ һүрилжэ абаа. Үбһэ хуряалгада машина техникэ, морин унаа олон, мүн 300 гаран хүн хабаадалсана.

ХЭДЫ БОЛОТОР ХҮЛЕЭХЭ ЮМ?

Тиигэбэшье эдэнтэй хаяа хадхажа һуудаг XXI партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта ябахада алиниингшье бии байһан арга боломжоёо гүйсэдөөр хэрэглэн, эрхим шанартай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын тула бодотоор оролдожо, энээндэ бүхы һанаа сэдьхэлээ табижа байһаниинь харагданагүй.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз абаад үзэе. Артелиинхид июлиин 22-һоо эхилжэ үбһэндөө ороо. Эндэ түрүүшын үдэрһөө 12 тракторай, мүн 25 морин косилка, 60 гаран гар хажууршад хэдэн звено боложо, Нүхэтэ, Байса, Баруун-Аса, Бүтүү гэхэ мэтэ холын сабшалангуудта гараа һэн. Тэдэнһээ гадна, колхозой һаалиин гүүртэнүүдэй малшад, Нарин, Ташалан тосхонуудай гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үдэрөөр ябажа, үбһэ сабшалсажа эхилээ.

— Мүнөө үбһэндэ хамта 160 гаран хүн хүдэлнэ, энэ хүсөөрөө бидэ бүхы үбһэеэ 15—20 үдэр соо хуряажа абахабди,— гэжэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр Баданов хэлэнэ.

Абаһаар харахада колхозойхид зарим тэды хожомдоошье һаа, үбһэ хуряалгадаа яһала эмхитэйгээр ороо гэжэ һанахаар байна. Теэд үнэндөө үбһэндэ ороһонһоснь хойшо арба үлүүтэй хоног үнгэрбэшье, колхозой 3 отделенинүүдтэ мүнөө хүрэтэр нэгэшье һүри бодхоогдоогүй. Сабшаһан газарыньшье 300 гектарһаа дээшэ болоогүй.

Үнгэрһэн 10 хоног соо үбһэшэдынь яахадаа иимэ бүтээсэ багатайгаар хүдэлөө гээшэб?

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫЕ ТҮРГЭДХЭХЭ АРГА БИИ

— Гол сабшалангайнгаа ногооной һайса ургахые хүлеэжэ, июлиин 25 болотор морин, мүн тракторайшье косилкануудые хүдэлгөөгүйбди. Харин гар хажууршад ой модо, бургааһа шугын забһар, заха сабшаа,— гээд нүхэр Баданов хэлэнэ.

Артельдэ үбһэ хуряалгын удаарһанай шалтагаан гансашье энэ бэшэ. Звенонуудта машина техникэнь хүсэд заһабарилагдаагүй, жэжэ божо хэрэгсэл — аса, тармуур, хажуурһаа эхилээд, дутуу байжа, ехэ һаатал болоо. Мүн үбһэшэдэй ажалай эмхидхэл һула байһан дээрэһээ түрүүшын үдэрнүүдтэ хүдэлмэридөө ойтожо гараха, эртэ орохо, үдэрэй сайлалганда 2—3 час шахуу һууха ушар али олон үзэгдэдэг байгаа. Мүн һүүлэй 3—4 үдэр хура бороо ороо гээд баһал биратай юумэ хэнэгүй. Тракторай, морин косилкын агрегадуудай, гар хажууршадай олонхинь үдэр бүриингөө даабари дүүргэнэгүй.

Хэрбээ колхозойхид энэ янзаараа аали аажамаар хүдэлжэ, үдэрэй миил 40—50 га сабшажа байбал, бүхы 2700 га сабшалангайнгаа ногоо һара соошье абажа шадахань бэрхэтэй.

Колхоздо үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие эрид түргэдхэхэ арга боломжо бии гү? Гүйсэд бии.

Үнэндөө тракторай 8 косилкаар үдэрэй хамта 80 га (тус густавь 10 га), 25 морин косилкаараа —100 гектар, мүн 60—70 гар хажууршад һаадгүй һайнаар хүдэлөөд байбал, колхозойхид үдэр бүри-адагынь 200 га үбһэ унагааха дүүрэн аргатай.

Нэн түрүүн үбһэшэдэй дунда ажалай эмхидхэл һайжаруулжа, тэдэнэй ажаһуудалай болон культурна эрилтые зүбөөр хангаха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, иланга колхозой партийна, комсомолой организациин зүгһөө зоной дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, звенонуудта олондо жэшээ харуулан хүдэлхөөр коммунист, комсомолшуудые олоор табиха байтаа. Ханын һонин, дайшалхы хуудаһан, дүн харуулалгын самбар гэхэ мэтые ходо гаргажа байха зэргэтэй.

Хүнүүдэй ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ иимэ тон шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тушаа колхозой правлени, парткомой һаналаа табидаггүйнь халагламаар.

Тэрэшэлэн хура бороо оробо гээд һуунгүй, модоной набшаһа намаа суглуулха, хээрын ногоогоор силос дараха аргашье бии ха юм.

ҮБҺЭНДӨӨ ҮШӨӨ ХҮСЭД ОРОО ҮДЫЛ!

Эдэнэрэй хүршэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри бүришье унжагай нобшоор ябуулагдана.

Түсэбэйнгөө ёһоор эндэ июлиин 20-һоо хойшо 12 морин косилка, 50 гаран гар хажууршад сабшалан дээрэ гаража, үдэр бүри 69 га сабшаха байгаа. Теэд мүнөө августын 1-нэй мэдээгээр 12 морин косилкын 4-ниинь хүдэлнэ. Тиихэдэ 50 гар хажууршадай ойродоол хахадынь лэ гаранхай.

Манай ябахада колхозой түбэй мастерскойн газаа хэдэн хүн косилкануудые заһабарилжа, ехэл сүлөөгүй байба. Энэмнай хонишон Г. Дондоковой даадаг ажахын тоосоондо ороһон бригадынхид үбһэ хуряалгынгаа техникэ һаял бэлдэжэ байгаа.

— Звеногоороо бүхыдөө 120 га сабшалангаа өөһэдынгөө хүсөөр сабшажа, хамта 1440 центнер үбһэ абаха зомди. Харин мүнөө хүрэтэр һогооборишье үбһэн таһалагдаадүй. Эдэ косилкануудаа заһажа дүүргээд, үбһэндөө шиидэжэ гарахамнай,— гэжэ нүхэр Дондоков хэлэнэ.

Хонишод, малшадай ажахын тоосоото бусадшье бригаданууд үбһэндөө хүсэд жэгдэржэ ороодүй.

— Ехэнхи сабшаламнай ой модо, бургааһан соо, уһа намаг газарта аад, машина техникэ ябуулха аргагүй, тэрэнээ гол түлэб гараар сабшажа абадагбди. Энэ жэлдэшье бүхы 1700 га сабшалангай 700 гаран гектарынь гараар сабшахабди,—гэжэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Аяндуев хэлэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр аяар 700 га газар гараар сабшахань амархан хэрэг бэшэ. Энээндэ нилээд олон хүн хэрэгтэй. Теэд мүнөө эндэ үдэртөө ойродоол 20—30 хүн хүдэлжэ, миил 7—8 гектарай ногоо унагаагаа нэрэтэй болоно. Энэ зангаараа хүдэлбэл, 700 га газараа хэзээ сабшажа дүүргэхэ гээшэб?

Хүдэлмэришэдэй дутамаг хаданъ колхоозойнгоо түбтэ хүүгэдэй саад, ясли эмхидхэжэ, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые, үбгэд, хүгшэдые аргатай соонь үбһэндэ үдэрөөр ябуулаад, мүн энээндэ һаалишад, малшадые олоор хабаадуулсуулаа һаа, ехэхэн туһа нэмэри болохо ха юм. Мүнөө бүхалшье үбһэ үлүү таһалжа үгөө һаань, үбэл олдошогүй хэрэгтэй тэжээл байхал. Тиигэбэшье колхоздо гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, һаалишад үбһэндэ ойродоо хабаадуулагданагүй.

КУКУРУЗААЯ МАРТАЖА БОЛОХОГҮЙЛ

Байгша ондо сабшалангай ургасын муу байһаниие хараада абажа, набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, таряалангай захын үрмэдэһэ, ногоо сабшажа, силос дарахын тула ехэ оролдолго гаргаха ушартай. Энээн тушаа колхоздо баһал юуншье хэгдэнэгүй.

Тэжээл бэлэдхэлгэ тухай тогтоһон хойноо кукурузашадай ажал тушаа дурдангүй үнгэржэ болохогүй байна. Эдэ хүршэ колхозуудай таряалан дээгүүр ябахада кукурузын ургаса харууһалгада анхарал ёһоор табидаггүй байһаниинь элирнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хамта 180 гектарта кукуруза таригданхай. Тэрэнэй 70 гектарынь байра дээрэнь малда эдюулэгдэхээр үргэн зуруудтайгаар таригдаа юм.

— Дүй дүршэлгүй дээрэһээ бүхы газартаа зүб квадрат гаргажа шадаагүйб. Тиимэһээ ургасын зурууд хоорондохиие хоёр тээшэнь элдүүрилхэ аргагүй байгаад, тэрэмнай бурьтаг үбһэндэ даргдаа. Энэ жэлдэ биратай ургаса абтахагүйнь. Газарнай яһала һайн аад, үтэгжүүлэгдэнэгүй. Кукурузашад жэлһээ жэлдэ ходол һэлгэжэ байдаг. Бишье мүнөө жэл түрүүшынхеэл хүдэлнэб,— гэжэ кукурузашан Б-Ц. Бадмаев хэлэнэ.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхидшье кукурузадаа анхаралтай һайнаар хандана гэхын аргагүй. Эндэ бүхы 400 га кукурузын хахадһаань ехэнхидэ өөдтэй ургаса гараагүй. Шалтагааниинь юуб гэбэл, нэгэдэхеэр, зүб квадрат гаргагдаагүйһөө боложо, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хоёр тээшэнь хэгдээгүй. Хоёрдохоёр, кукурузашадынь баһал һэлгэжэ, ургасын түлөө бодотоор харюусаха хүн үгы. Жэшээнь, колхозой 1-дэхи отделениин кукурузашан Г. Иванов 150 га кукурузаяа хаяад, үбһэндэ гарашоо. Харин ургасыень ондоо механизаторта даалгагдаад, тэрэнь ойродоол нэгэ дахин элдүүрилэгдээд орхигдошоо бшуу.

Эдэ колхозууд «хатан» кукурузын ургасада бодото харууһа хээд, минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулжа, үнэн зүрхэнһөө оролдоо һаа, баян ургаса абаха аргатай.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, тэжээл бэлэдхэлгэ мүнөөдэрэй эгээл шухала, эгээл харюусалгатай асуудалнуудай нэгэн болоно. Энээн тушаа анхаралаа багаханшье һуладхажа болохогүй. Адууһа малай ерэхэ үбэлжэлгэ, мүн һү, мяха абаха, гүрэндэ худалдаха ерэхэ жэлэй түсэб, уялга эдэ үдэрнүүдэй ажалһаа сүм дулдыдаха бшуу.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

фоторепортаж

Эртын силос шэмэ һайнтай

Ниитынгээ адууһа малдэ бардам хүрэхэ үбһэ сабшажа абаха, шэмэ шүүһээр баян силос даража абаха гэһэн дайшалхы зорилго урдаа табиһан Ивалгын «Улаан-Оронго» колхозой (Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени) колхозникууд сабшалангаа үргэлжэдөө сабшажа, үбһэеэ тармажа, һүрилжэ байхатаяа зэргэ эртын силос даража эхилбэ.

Колхозой түб һууринтай зэргэлээд шахуу байһан таряанай полиин дундуур силослэгдэхэ яарсын ногоон ургаса хуряажа ябаһан агрегат тооһо татуулан ураг-шаа дабшана. Хажуугаарнь зэргэшэлдэн ябаһан «ЗИС» машинын кузов руу хэршэгдэн сабшагдаһан ногоон забһаргүй гоожожол байна. Тус комбайниие механизатор нүхэр Бальжинимаев жолоодоно, тэрэниие тракторист нүхэр Галсанов «ДТ-54» тракторaар зүдхэнэ (нэгэдэхи зураг). Эдэ нүхэд агрегадаа һаадгүйгөөр түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Агрегадай ойрохон зуура зогсохо һамбаанда тэдэнэй дүрсэ буулгабабди. **Гурбадахи зураг дээрэ:** тракторист С. Г. Галсанов агрегадайнгаа дэргэдэ.

Комбайнаар сабшагдан хэршэгдэһэн яарсын ногоон ургаса тэрэ дарыдаа автомашинаар гүүртын хажууда абаашагдажа, буулгагдана. Удаань силосэй ногооной нягта байха, үжэхэ гутахагүйн тулада трактораар таһа гэшхүүлдэг байна. Энэ хүдэлмэриие тракторист **Д. Б. Омоктуев** шанар һайнтайгаар хэхые ехэл оролдожо хүдэлнэ. **(2-дохи зураг).**

Л. Хайдуровай фотонууд.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн

ЗОНОЙ ДУНДА

Июлиин аайма халуун үдэр һэн. Үргэн талын дундуур хотиргойтон зурыһан харгы руу «Москвич» машинамнай бүмбэлзэһөөр лэ урагшаа шадал сооханоо табилуулна. Хайшаашье хара, үргэлжэдөө таряалан. Баруун һэбшээндэ долгилон мэлмэржэ байхыень харахада бүришье һайхан даа. Нэгэ жэгдээр ханатан ургажа байһан шэнписын полиин хажуугаар үнгэрхэдөө, шофертой зэргэлээд һууһан Намсарай Гомбожапович маанад тээшэ хаража:

—Энэ шэнписэ шэнэ газарта таряа һэмди. Гектар бүриһөө 20 центнер лаб лэ абтахал шэнги байна,—гээд хөөрэнэ.

— Шэнэ газар хэр ехые элдүүрилээ һэмта?

— Хоёр мянга гаран гектар,—гээд тэрэ харюусана.

Иигэһээршье хөөрэлдөөнэй эхин табигдаба хаш. Тиигээдшье XX партсъездын нэрэмжэтэ артелиин парткомой секретарь нүхэр Бадмаев ехэл зулгы зантай, хөөрүү хүн байшоо. Энэ газарые хахалха гэжэ хөөрэлдэхэдэмнай нютагаймнай зарим үбгэд, хүгшэд «малаа хаана адуулха зомбибди, хэрэггүй юумэ бү үүдхэгты» гэхэһээ абан, ехэл хүндэлдөө бэлэй. Яахабши теэд, тэдэнтэй нилээд лэ хөөрэлдэхэ, ушар удхынь тэдэндэ хэлэжэ, ойлгуулжа үгэхэ эрхэтэй болоо һэмди гэжэ байгаа Намсарай Гомбожапович захаһаань лэ мандаа хөөрэнэ.

— Хүн зонтой хөөрэлдэхэдөө бодото байдалай жэшээгээр баримталан, юумын удхые ойлгуулжа үгөөгүйдэ, юрэдөө, таарадаггүй гээшэ. Хүниие мүнөө үеын эрхэ байдалые түгэс мэдэрхээр хүмүүжүүлхэ гээшэл эгээл шухала хэрэг болоно. Энэ асуудал тушаа һая үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум тон лэ гүнзэгы удха шанартай байна,— гээд нүхэр Бадмаев хөөрэнэ.

Хөөрэлдэһөөр ябахада харгыншье холо ойлгогдодоггүй ха юм даа. Мэдэн гэхэдээ Сүхын Тагалсар гэжэ үзэсхэлэн һайхан газарта хүрэжэ ерэнхэй, һаруул томо гэрэй хажуудэ машинамнай зогсошобо. Намсарай Гомбожаповичнай машинаһаа буунаар лэ тэндэ байһан малшадтай захаһаань мэндэшэлдэжэ:

— Зай хэр зэргэ хүдэлжэ байна гээшэбибди,— гэжэ асуугаадхина.

— Һайн даа,— гээд, тэндэ байһан малшад нэгэн доро зэргэ харюусана.

— Минии һанахада һайн юумэтнай үгыл шэнги. Зай гэртэ орожо, хөөрэлдэеыл даа, гэнэ нүхэр Бадмаев.

...Уданшьегүй энэ шадар байһан малшад бүгэдөөрөө сугларжа, парткомой секретарь суглараашадта КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй удха шанарые ойлгуулан хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдээ тэрэ хөөрэлдөөгөө һаалиншадай ажал хэрэгтэй ехэ шадамараар холбожо, июниин Пленумэй абаһан шиидхэбэринүүдые зохидоор тайлбарилна. Хэжэ байһан ажалдаа коммунис ёһоор хандаха, хүдэлмэреэ болбосоронги гуримаар хэхэ тухай, һү ехээр абахын түлөө яажа тэмсэхэ байһан тухай зорилгонуудые удаа дараалан тоб байса табижал һууха юм.

Һүн тухай асуудал юрэ байса табигдаагүй байноо. Юундэб гэхэдэ, Түхэмэй гүүртын малшад һү һаалгын түсэб тон хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһан байгаа бшуу. Эндэхи һаалишад жэл соогоо 156 мянган литр һү һаажа абаха уялгатай аад, хахад жэлэй турша оройдоол 58 мянган литр һү һаанхай байба. Тиихэдэ һаалишад С. Тубчинова, В. Батуева, М. Лосолова зургаа һарын туршада үнеэн бүриһөө мини 500 литр һү һаанхай байноо. Харин тэдэнтэй суггаа хүдэлдэг түрүүшүүл сүүдхэ бүхэндэ даажа ябаһан үнеэдэйнгээ толгой бүриһөөнь 12—18 литр һү һаажа байха.

Иимэ ушарай тохёолдоод байхада парткомой секретариин ажалдаа коммунис ёһоор хандаха тухай асуудал табяашань тон лэ зүб байгаа бшуу. Энэ асуудал КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнууд соо хэлэгдэһэн гол эрилтэнүүдэй нэгэнинь болоно гээшэ ааб даа. Энэ нүхэр ёһоной налгы зохидхон хөөрэлдөөнэй болоходо малшад өөһэдөөшье халан орошоно. «Июниин Пленум тон шухала асуудал зүбшэн хэлсээ юм байна. Хэһэн ажалаал хүндэлхэ, бүхы ухаан бодолоо энэл хэрэгтэ зорюулха ёһотой гээшэбди».

...Үнэхөөрөөшье, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай асуудал тус колхозой партийна организациин гол анхаралда абтанхай. Газетэнүүдэй хуудаһануудта Пленумэй шиидхэбэринүүдэй толилогдоһоной һүүлээр хоёр-гурба хоноод байхада партбюрогой заседани зарлагдаа, удаань коммунистнуудай хамтын суглаан боложо, соёл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха, тэрэниие үргэн дэлисэтэйгээр саашадань ябуулха тухай тодорхой хэмжээ ябуулган тэндэ баталагдаа.

Бригада, фермэ бүхэндэ агитаторнууд шэнээр томилогдоо, тэдэндэ захяа заабари үгтөө. Агитаторнууд нүхэд В. Е. Аверин, Д. Н. Ринчинов, Д. Д. Базаров, В. Б. Очиртаров болон бусад КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнуудые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха зорилготой хэдэ хэдэн хөөрэлдөө үнгэргэнхэй. Тиимэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэдөө эндэхи агитаторнууд нютагайнгаа ажабайдалтай, колхозой үг зорилгонуудтай тон нягта холбоотойгоор хэдэг байһанинь бүришье һайшаалтай.

Колхозой партийна организациин дэргэдэ 35 хүнһөө бүридэһэн агитаторнуудай коллектив үргэн олоной дунда нийтэ-ойлгууламжын хүдэлмэри эмхидхэн ябуулна. Тус коллективые нютагай багша Д. Б. Улымжиева хүтэлбэрилнэ. Тиихэ зуураа агитаторнуудтай семинар үнгэргэһэн, агитатор бүхэндэ тусхай участок даалгажа үгэһэн байха юм. Агитатор-эдэбхитэд гансахан ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаар ажалаа хизаарладаг бэшэ, харин тэдэнэй даажа байһан участогай эрхэтэн бүхэн ашатай туһатай ажал хүдэлмэри бүгэдэндөө хэнэ гү гэжэ сагүргэлжэ шалгажа ябаха уялгатай. Ингэжэ элдэб эрын хубалзатан ябадаг зайгуул зайрангуудтай, залхуу забхайшуултай, ажалһаа хулжагшад болон алибаа ниитын гурим эблэгшэдтэй хайра гамгүй тэмсэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Гадна партиин ЦК-гай июниин Пленумэй үнгэрһэнһөө хойшо эндэхи эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэришье эршэ ороо. Нютагай эхэнэрнүүд-эдэбхитэд колхознигуудай соёл болбосоролой, ажаһуудалай байдал, элүүрые хамгаалха хэрэг, тосхон нютагуудай ариг сэбэрые сахилгые һайжаруулхын түлөө хамсыгаа шамажа оронхой. Тэдэнэр үхибүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ шухала хэрэгтэ шударгыгаар оролсодог болонхой. Мүнөөшье алибаа шалтагаан барьяад гэртээ һуудаг эхэнэрнүүдые хониной нооһо хайшалалганда, үбһэ хуряалганда хабаадуулха талаар хүдэлмэри ябуулна.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүн зоной дунда соёл сурталай хүдэлмэри һайжаруулха талаар Хяагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой хэжэ байһан түрүүшын алхамуудынь иимэ.

А. Сурмач,
«Ленинэй туг» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Айл бүхэнһөө хоёр уншагшад

Партиин ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэриие артелиингээ гэшүүдтэ гүнзэгыгөөр ойлгуулхын тула Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Забайкалец» колхозой 3-дахи бригадын хүдөөгэй библиотекэ горитой хүдэлмэри ябуулна. Тус библиотекые даагшаар Е. Коденева дурбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. Дааһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдодогоороо Евдокия Пантелеймоновна нютагайнгаа зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Библиотекэдэнь ороходо һаруул, уужам. Ном бүхэн өөр өөрынгөө удхаар бүлэг болон таг дээгүүр табяатай. Дуратай номоо шэлэн олохо арга боломжо эндэ дүүрэн олгогдонхой. Улаан бүд хушалгатай ута гонзогор стол дээгүүр элдэб янзын газетэ, журналнууд. Ханаарнь удха һайтай, олондо ойлгосотойгоор бэшэгдэһэн уряа лозунг, колхозой бригадын жэлэй уялга, тэрэнэй дүүргэлтые харуулһан диаграмма гэхэ мэтэ харуулан ойлгууламжын зүйлнүүд уран гоёор шэмэглэгдэнхэй. Мүн библиотекэдэ хүдөө ажахын мэргэжэл бүхэндэ зорюулагдаһан номой выставкэ, булангууд эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, һаалишадай булан-да эмхидхэгдэһэн выставкэдэ оронной болон республикын түрүү һаалишадай дүй дүршэл тушаа бэшэгдэһэн брошюра, газетэ, журналнуудай статьянууд бии.

—Хэр олон уншагшадтай гээшэбта, хүн ном абана гү?—гэһэн асуудалдамнай Евдокия Пантелеймоновна:

— Шадаха соогоо оролдогоолди даа. Энэ Хүһөөтэ тосхондомнай 134 үрхэтэ айл юм. Уншагшаднай гэхэдэ, 230 хүн, —гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Иимэ болохолоороо айл бүхэнһөө 2 хүн шахуу уншагшадтай библиотекэ болоно бшуу. Энэмнай һайн дүн гээшэл даа. Хайшан гэжэ, ямар шэнэ онол арга ажалдаа хэрэглэһэнһээ иимэ олон уншагшадтай боложо шадаһан библиотекэ гээшэб гэһэн асуудал түрэнэ.

Ажал тухайнь хөөрэлдэһөөр байтарнай газааһаа буурал сагаан толгойтой нэгэ үбгэжөөл орожо ерэбэ.

— Дуся, аша хүбүүндэмни аргагүй һонин ном оложо үгөө байнаш. Тэрэ ном соошни манай партизанууд тушаа хэлэгдэнэл. Аша хүбүүмни намдаа уншажа үгөөд, библиотекэдэ оноо һаанни Мухар-Шэбэрэй партизанууд тухай бэшэгдэһэн номшье байжа болохо гээд намайе эльгээгээ. Тиимэ номой бии һаань, намда үгыш, —гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Үбгэнэй хэрэгтэй номоо абаад, баярые хүргөөд гараһан хойнонь библиотекые даагшатай хөөрэлдэхэдөө иимэ юумэ мэдэжэ абабабди.

Ном уншажа шадаха хүн бүхэн библиотекын уншагша байха зэргэтэй гэһэн зорилго библиотекын эдэбхитэд урдаа табиһан байна. Хайшан гээд, ямар аргаар энэ зорилгоёо бэелүүлжэ эхилээб гэбэл, тэдэнэр уншагша бүхэн заатагүй библиотекэһээ ном абадаггүй хүниие асаржа, библиотекын уншагша болгохо гэһэн даабари абаа. Энэ хүдэлмэреэ эдэбхи ехэтэй уншагшадай хүсөөр бэелүүлжэ ороо. Һара үнгэрөөд байхада аяар 50 уншагшад библиотекэдэнь нэмээд байгаа. Иимэ шэнэ онол арга ажалдаа нэбтэрүүлһэнэй ашаар нүхэр Коденева айл бүхэнһөө хоёр уншагшадтай боложо шадаа.

Уншагшадай тоогой үдэр бүри нэмэхэ тума номой жасые олошоруулха хэрэгтэй бшуу. Ушар иимэһээ нүхэр Коденева номойнгоо жасые олон болгохо хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг. Мүнөө библиотекэдэнь 4 мянга үлүүтэй боти ном бии.

Партиин ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэриие гүнзэгыгөөр ойлгожо абаһан, тэрэниие бэелүүлхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог энэ нүхэрнай өөрынгөө бүхы үүргые гансал библиотекэ соогоо хүндэ ном үгэлгөөр хизаарладаггүй. Тэрэ долоон хоногтоо нэгэ дахин, гарагай табанда, холын малшад, механизаторнуудта ошожо, номуудыень һэлгэдэг, элдэб асуудалаар хөөрэлдөө, хамтаараа ном уншалгые үнгэргэдэг. Гадна агитатор, фермэ, бригадые даагшанартай «Дайшалхы хуудаһа», ханын газетэ гаргалсадаг, уряа лозунг бэшэлсэдэг. Малшад, механизаторнуудта зорюулагдаһан нүүдэл дурбэн библиотечкэ эмхидхэгдэнхэй.

Колхозой партийна эмхиин секретарь нүхэр А. Цыренов Хүһөөтэ тосхоной хүдөөгэй библиотекые даагша Евдокия Пантелеймоновна тушаа магтаалай үгэнүүдые дурдажа ородог. Артелиимнай эгээл эдэбхитэй агитаторай нэгэн юм гэжэ хөөрэдэг.

Б. Жамбалов.

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

МҮРЫСӨӨ ҮҮСХЭГШЭД

Новогришевскэ уурхайн коллектив жэлэй түрүүшын хахадта ажалай эрхим амжалта туйлаба. Түсэбһөө гадуур 32 мянган тонно нүүрһэн малтагдаһан байна. Мүнөө тус предприятиинхид шахтернуудай Үдэрэй хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үүсхэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абанхай.

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ

Тулунай шэлэй завод түрүүшынгээ продукци үгэжэ эхилбэ. Заводой түрүүшын ээлжээн жэлдээ 2 миллион дүрбэлжэн метр сонхын шэл үгэхэ юм. 1964 ондо заводой гол цех ашаглалгада орохо. Тиигэжэ энэ завод жэлдээ 38 миллион шэл амһарта, 1,5 миллион түхэригтэ бусад хэрэгсэл гаргадаг болохо.

ЭДЭБХИТЭЙ ТУҺАЛАГШАНАР

Бодайбогой промышленна зонын предприятинуудаар партийно-гүрэнэй хиналтын 37 бүлгэм, 52 пост хүдэлнэ. Тэдэнэй ажалда 434 хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

МЭРГЭЖЭЛ ОЛОНО

Артемовско прийск дээрэ байгша оной түрүүшын хахадта 72 хүдэлмэришэд радиотехнигүүдэй, 26 хүн экскаваторай, машинистын курса дүүргэбэ. Долоон жэлэй эхилһэнһээ хойшо 80 горнягууд Бодайбогой горно техникумэй Артемовско филиал дүүргээ юм. Тиихэдэ энэ жэлдэ 30 хүн горно технигэй дипломтой болобод.

Техникум дүүргэгшэдэй олонхиниинь үйлэдбэри дээрэ бэрхэ эмхидхэлшэд байһанаа харуулба. Жэшээлхэ-хэдэ диплом абаһан Н. В. Савчук, В. Ф. Король гэгшэд шахтын начальнигуудаар, А. М. Карацоев, М. С. Штынцев, А. А. Бернгард—шахтын главна инженернүүдээр ажаллажа байна.

ТҮРҮҮ ДҮР[...] ХЭРЭГЛ[...]

Ангарай м[...] заводой булад [...] түрүү дүй дүршэ[...] жэ, 20 гаран мар[...] гаргадаг болоо[...] нэгэниинь легиро[...] лад болоно. Мүн[...] дэхи электро-[...] шэнэлэн хуб[...] байна.

«Восточно-С[...] правда» [...]

ҮХИБҮҮД[...]

Шэтын оёдолой [...] гол түлэб үхибүүд[...] оёдог юм. Н. [...] В. Кириллова гэ[...] тэлбэрилдэг б[...] нооһон бүдөөр [...] һургуулиин хубса[...] эхилбэ. Һуралсал[...] эхилтэр 10 мянг[...] иимэ хубсаһан о[...]

ШЭНЭ МЭРГЭЖ[...]

Черновскойн үд[...] но техникум һаях[...] дүүргэжэ, электро[...] мэргэжэлтэй боло[...] нэр нүүрһэнэй пр[...] ностиин предприя[...] хүдэлхэ юм.

«Забайкальский р[...] газе[...]

ШЭТЫН ОБЛАСТЬ. **Борзиин мяханай комбинадта [...] скэ фабрикануудай цех ашаглалгада оруулагдаба. Энэ[...] яһанай, шуһанай гурил бэлэдхэдэг юм. Эдэ продуктну[...] элбэгтэй байһан туладаа мал, шубуу шахан тарга[...] хэрэглэгдэдэг байна.**

Үнгэрэгшэ жэлдэ 650 тонно иимэ гурил бэлэд[...] гээһэн юм. Энэ жэлдэ 800 тонно хүрэтэр иимэ талха[...] хэгдэхээр хараалагдана.

Зураг дээрэ: комбинадай түрүү хүдэлмэришэд комсо[...] саган Людмила Кудрявцева (зүүн тээһээ), багсалагш[...] Московенко яһанай гурил эльгээхээ байна.

ТАСС-ай фотохр[...]

САХАЛИНАЙ ОБЛАСТЬ. **Горбушын, кетагай, симын, улаан загаһанай хэдэн зуу миллион жараахайнууд холын тамаралгада Сахалинай загаһа үсхэбэрилдэг заводуудта бэлэдхэгдэжэ байнхай. Зураг дээрэ: Соколовско загаһа үсхэбэрилдэг заводой техник-загаһа үсхэбэрилэгшэ Людмила Фадеева лось үүлтэрэй загаһанай жараахайнуудай ургалгые хинан шалгажа байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной августын 2.

Түрэл орон доторнай

ҮХИБҮҮДЭЙ МЭДЭЛДЭ ҮГТЭБЭ

БАКУ (ТАСС-ай корр.). Сумгаитска хилээмэнэй заводой экспедитор З. Гусейновэй барюулһан 200 дүрбэлжэн метр талмайтай бэеэ дааһан гэр үхибүүдэй мэдэлдэ үгтэхэ болобо. Ажалшадай эльгээһэн бэшэгүүдые үндэһэ баримта болгожо, партийно-гүрэнэй хиналтын, республиканска комитедэй түлөөлэгшэд иимэ ехэ гэр байрые ямар аргаар бариһыень тодорхойлон шалгаа.

Гусейнов гансаараал ажалладаг. Багашаг салин хүлһэ абадаг энэ экспедитор хайшан гэжэ иимэ һаруул һайхан ехэ гэр, элдэб барилгануудые, шулуугаар хэһэн үндэр хашаа бодхоохо байгааб гээд асуухаар. Иимэ барилгануудые бодхоохын түлөө шулуугаар хэһэн 15 мянган хэһэг кубигуудые, 6 тонно цемент, мүн барилгада хэрэглэхэ тонно хахад тусхай түмэр, 600 хэһэн шифер худалдажа абаһан байна бшуу. 800 килограмм тоһон шэрэ гансахан хэрэглэһэн байнал! Олдохонь шухаг барилгын эдэ материалнууд үнэн сэхэ ажалаар олдоһон бэшэ байна. Энэнь элитэ. Эндэ Гусейнов совет хуули ёһые бүдүүлигээр эбдэжэ, мэхэ гохо гаргажа, иимэ материалнуудые суглуулһан болоно.

Гусейновтэ туһа хүргэһэн гүйсэдкомой зарим хүдэлмэрилэгшэдые, мүн туһалһан бусадые хүнүүдые партийно-гүрэнэй хиналтын комитет шангаар хэһээһэн байна.

ГАЙХАМШАГТА ҮДЭРТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН СЕССИ

ЕРЕВАН, июлиин 30. (ТАСС-ай корр.). РСДРП-гэй II съездын болоһонһоо хойшо 60 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдаһан научна сесси үсэгэлдэр үнгэргэгдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай Армянска филиал, Армениин Наукануудай академиин түүхын институт болон Ереванай университедэй КПСС-эй түүхын кафедра энэ сессиие үнгэргэһэн байха юм.

Армениин КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь О. Багдасарян сессидэ оролто үгэ хэлэбэ.

Ленин хадаа шэнэ янзын партиие бии болгогшо гэһэн асуудалаар Армянска ССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Ц. Агаян элидхэл хээ. РСДРП-гэй II съездын боложо байха үедэ кавказска ленинецүүдэй хилын саана ямар ажал хүдэлмэри бэелүүлжэ байһан тухай түүхын эрдэмэй доктор Г. Гариджанян хөөрэжэ үгэбэ.

РСДРП-гэй II съездын уласхоорондын удха шанар тухай, Кавказай социал-демокрадуудай энэ съездые бэлдэхэ, үнгэргэхэ хэрэгтэ ямараар хабаадаһан тушаа элидхэлнүүд сессидэ шагнагдаһан байна.

УЛАМ ЕХЭ ЗАГАҺАН БАРИГДАХА

МОСКВА, июлиин 30. (ТАСС-ай корр.). Псковско областьдо эд хэрэглэгшэдэй кооперациин загаһа үсхэбэрилхэ ехэ комбинат бии болгогдожо байна гээд Роспотребсоюзай правлениин хүдэлмэрилэгшэд ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ. Тэндэхи нютагуудта ориодог уһа сөөрэмүүдтэ кооператорнууд загаһа барилгые эмхидхэхэ юм. Энэ загаһанай комбинадта 1965 ондо 1000 центнер хүрэтэр загаһан баригдаха. Гадна хабшаг хорхойнуудые улам олоор барижа, гадаадын хэдэ оронуудта эльгээхэ.

Курганска, Ленинградска, Омско, Новосибирскэ, Челябинска, Тюменьскэ областьнуудта, Красноярска хизаарта эд хэрэглэгшэдэй кооперациин загаһа бариха тусхай ажахынууд бии болгогдохонь. Долоон жэлэй түсэбэй дүүрэтэр бүхыдөө загаһа үсхэбэрилхэ 260 сөөрэмүүдые бии болгохо шиидхэбэри абтаа. Эдэ ажахынууд 1965 ондо 16000 гаран центнер загаһа барихаар хараалана.

ТҮРГӨӨР ХҮГЖӨӨГДЭНЭ

Баруун-Сибириин экономическа район түргөөр хүгжөөгдэнэ гэжэ совнархозой планово-экономическа управлениин начальник Н. С. Шкаликов ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, түрүүшын хахад жэлэй туршада продукци гаргаха хэмжээн 16 процентээр дээшэлээ. Промышленностиин машина бүтээлгын, химическэ, цементнэ һалбаринууд илангаяа түргөөр хүгжөөгдэһэн байха юм.

Имагтал ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар 157 миллион түхэригэй продукци нэмэжэ гаргагдаа.

Новосибирскэ областиин предприятинууд түсэбһөө гадуур хэдэн зуугаад тонно синтетическэ дабирхай, пластмасса, олон янзын цемент, элдэб приборнуудые, электрическэ томо машинануудые, сеялкэ, бөөбы хуряадаг жатка, элдэб янзын бүд болон бусадые гаргаһан байна.

Новосибирскэ турбогенераторна заводой хүдэлмэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 16 процентээр ехэ продукци гаргаха. Новосибирскэ химическэ завод 20 процентээр ехэ продукци гаргаха байна бшуу. Гэхэ зуура имагтал ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар нигэжа[...]ци ехээр абтадаг болоо.

Гадна Омско, Томско [...] олохон предприятину[...] һайнаар ажаллана.

«Омскельмаш» завод[...] лектив промышленна ра[...] рүүшүүлэй зэргэдэ [...] «Карусель» гэдэг үнеэ [...] хээралгэ эндэ хэдэг боло[...]

(Т[...]

Мал ажахыда амжалта туйлаһанай т[...]

1963 оной түрүүшын хахадта мал ажалай продуктнуудые ехэдхэхэ, бэлэдхэхэ талаар автономито республикануудай, хизаар, областьнуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзэбэ. Мяха, һү, нооһо, үндэгэ абалгаар ехэ дүн туйлаһан, мал ажалай продуктнуудые худалдан абаха гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн колхоз, совхозуудтай областьнууд тодорбо. Тиигэжэ Ленинградска, Вологодско, Свердловско, Амурска областьнууд мүрысөөндэ илажа гараһан байна. Свердловско область урдань РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм. Тэрэнь мүнөө баһал эндээ үлэбэ. Ленинградска, Вологодско, Амурска областьнууд дамжуулгын Улаан туг абаха байна. Мүрысөөндэ илажа гарагшадта тус бүридэнь 10 мянган түхэригэй шан олгогдонхой.

Мал ажалай проду[...] ехэдхэхэ, бэлэдхэхэ та[...] жалта туйлаһан Са[...] область, Яхадай А[...] бүридөө 5000 түхэриг[...] нагдаа.

Мяха, һү, мал ажа[...] сад продуктнуудые 19[...] түрүүшын хахадта [...] бэлэдхэхэ талаар Во[...] ска, Кемеровскэ, Ка[...] Мурманска област[...] Хабаровска хизаара[...] магай автономито р[...] кын, Комиин автоном[...] публикын колхоз, [...] һайнаар ажаллаа[...] РСФСР-эй Министрн[...] вет тэмдэглэбэ.

Гэхэ зуура Калужск[...] ска, Эрхүүгэй, Шэтын[...] родско, Курска, Пе[...] Омско, Тюменьскэ [...] нуудай, Марийска, Т[...] Удмуртска автономит[...] публикануудай ажал[...] мэри хангалтагүй гэ[...] дэглэгдэһэн байна.

(ТА[...]

...гэй һайнаар ажаллахадаа...

...ЦК-гай XX, XXII ...й түүхэтэ тогтоол... олониитын үүргэ ...халагдэнхэй. Мүнөө ...эдэбхитэд хаанашье, ...ажал дээрэ түрүү, ...ехэтэй, хүндэтэй, ...й ябана ха юм.

...й Совэдүүдэй дэргэдэ ...тэ таһагууд, сове... миссинууд болон комите... олониитын үүсхэлээр ...хилжэ, ехэхэн хэрэ... ...тээнэ. Мухар-Шэбэ... ...гта мүнөө үедэ нүхэ... ...үд, эхэнэрнүүдэй 44 ...дай 43 дружина, үйл... ...митет, пенсионернүү... ...вет, түрэлхидэй 32 ко... ...ёл болбосоролой эм... ...нуудай дэргэдэ оло... ...5 совет хүдэлнэ. Хам... 2 мянга гаран хүн ...үүсхэлээр ажаллана. ...юун гэһэн ехэ хүсэн

...Куналейн сельсоведэй ...алые анхарангүй га... ...ргагүй. Эндэ нүхэдэй ...рүүлэгшэнь нүхэр Бе... ...радай һайн дуранай ...ужина (командирнуу... ...Чекипелов, Б. Ипатов) ...той ажалаараа омо... ...түрүүлнэ. Бага-Куна... ...льсоведээрхин ямар... ...л, хэрэг ябуулхадаа ...е тэрээндээ хабаа... ...юм. Сомоной дэбисхэр ...шодог «Победа» кол... ...коммунис ажалай ...эрэ зэргын түлөө ам... ...йгаар тэмсэжэ байн... ...э олоной үүсхэл ехэ. ...эхин дээрэ хүдэлһэн ...нууд Украинын та... ...хүгшэн Надежда Гри... Загладын «Таряашан ...үдэлээ» гэһэн бэшэ... ...до уншаһан, ойлгуул... һан байха юм. Мүн эндэхид архи уугаад, алмайржа ябадаг, ажалгүй хойрогуудтай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулна, тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ехэхэн оролдолго, хүсэеэ гаргаһан байха. Үшөө май һара соо колхозой бүхы бригаданууд дээгүүр «Хэн юумэ хэнэгүйб, тэрэ хоол эдихэгүй» гэһэн асуудалтай суглаа татаһан юм. Энэ суглаан, хөөрэлдөөнүүдэй аша үринь харагдажа эхилээ: зайжа зуража ябаһан хүнүүдые мүнөө харахагүйт.

Эхэнэрнүүдэй совет. Эдэнэр үхибүүдэй саад, яслиин асуудалаар хэдэ дахин колхозой правленидэ хандаһан юм. Республикын 40 жэлэй ойн һайндэрэй урда тээ хүүгэдэй шэнэ комбинат ашаглалгада үгтэжэ, гэрэй эзэн олон эхэнэрнүүд ажалда ябажа шадаха аргатай болоо. Эхэнэрнүүдэй совет һуурин, тосхонуудые ногооруулгын талаар нилээд ехэ ажал ябуулаа. «Үрхэтэ бүхэн газаагаа модо һуулгаха» — иимэ лозунг соведээрхин табяа. Тэдэнэрэй хайхарангүй гараһан асуудал үгы шахуу. «Гэр соогоо яажа байхаб, хайшан гэжэ хубсалхаб?» гэхэ мэтэ темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

Колхозой зоотехник-пенсионер Тимофей Романович Чекинэй ударидадаг пенсионернүүдэй совет баһал үүсхэлээр баян. Ажалай оншо, дүршэл һайн мэдэхэ болоһон үбгэд хүдөө ажахын болон бэшэшье асуудал шиидхэлсэхэдэ, бүтээлсэхэдэ аргагүй туһална.

Иигэжэ эхэнэрнүүдэй совет, арадай дружина, нүхэдэй сүүд, пенсионернүүдэй соведэй ажалые Совэдэй саг үргэлжын комиссинуудтай, депутадуудтай зэргэ, нягта холбоотойгоор ажаллуулжа шадаһан Бага-Куналейн сельсоведээрхин урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүүлнэ.

Мүн Бэшүүрэй, Хонхолын сельсоведүүдэй ажалые муу бэшэ гэжэ тэмдэглэмээр. Зүгөөр Түгнын, Заганай, Суулгын Совэдүүд олониитые ажалдаа ёһоор хабаадуулангүй, абяа аниргүйхэн һуужа байдаг. Олониитые Совэдүүдэй ажалда хабаадуулхадаа нилээд ехэ шадабариин хэрэгтэйе хэншье мэдэнэ. Заримдаа һамаргаан, бэе бэеэ һажаалдаан болошохоёо һанадаг. Жэшээнь: худалдаа наймаанай зургаануудые ниитын олон организациин хэдэ дахин шалгаһан ушар байха юм. Энэ ушарһаа ниитын организацинууд эб нэгэн суг ажаллахадаа, урда тээхи зорилго, түсэбөө хамта табиха зэргэтэй бшуу.

Нүхэдэй сүүдые Совэдүүдэй ажалда яажа хэрэглэхэ тухай сомон зүблэлэй суглаанууд дээгүүр яһала хэлсэгдэдэг гээшэ. Тэдэнэй хүдэлмэриин гол зорилго—социалис хуули, ниитын гурим эбдэлгые уридшалан һэргылжэ абалга болоно. Тиимэһээ тэдэнэй ажал, оролдолго ехэ байна. Мухар-Шэбэрэй аймаг доторхи нүхэдэй сүүдүүдэй ажал һүүлэй үедэ һайжараа. «Заганский» колхоздохи нүхэдэй сүүд (түрүүлэгшэнь К. П. Родионов, гурбадахи жэлээ хүдэлнэ) дээрэ байгша оной хахадай турша соо 40 гаран хэрэг харагдажа үзэгдөө. Сүүдэй заседани дээрэ олониитын эдэбхитэд, колхознигууд ходоодоо хабаадалсана. «Коммунизм», «Забайкалец», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай нүхэдэй сүүдүүд муу бэшээр хүдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолнуудые ажабайдалдаа нэбтэрүүлжэ, Мухар-Шэбэрэй олониитын эдэбхитэд эб нэгэн суг ажаллажа, үшөөшье амжалта туйлахань дамжаггүй.

Манай штатнабэшэ корр.

Хүхюутэй даа ...үүгэдэймнай саадта!

...игэ тосхоной оршоһон ...аншье тэгшэ газар бэ... ...нахид, уруудуулшье, ...добошье байха. Тосхо... ...эл хойто хажууда, үн... ...о дээрэ мантан сагаан ...тобойн харагдаха.

...дэй саад... Хашаа ...ороод орхиходо, сэсэр... ...одод, хүүгэдэй наадаха ...абирха гэшхүүр, дүү... ...ураалан хүхин һууха ...үд. Хэдэн олон үхи... ...г шууяа табилдан, ...е тойрошобо.

...ди, бидэнэй дүрэ буул...

...дэнтэй суг наадагты! ...үмбэгэ сохие! ...үүжэндэе!

...дэһээр байтарнай ...й хүмүүжүүлэгшэ Ев... Хамисова ерээд, үхи... ...номгоруулба.

...мнай хүхюун даа. Ту... ...горхон ошожо ерээ... ...улта шунгаад, баяртай... ...ш,—гэбэ тэрэмнай.

...гэдэй һуужа амардаг ...будка соо ошожо һуу... Уданшьегүй ахалагша ...хүүлэгшэ Галина Ива... Беляева орожо ерэбэ.

Хүүгэдэй саадые даагша ...ь Мироновнамнай үгыл, ...лтада гараа. Орондонь ...йнам.

...үгэдэй саадта мүнөө 90 ...хүүгэд хүмүүжүүлэгдэ... группа болгогдонхой. Ту... ...д үхибүүдээ үглөөнэй 7 ...минутада асараад, үдэ... ...нь 4 час 30 минутада ...хаяа ерэдэг. Сэхынь ...дэ, тэдэнэр ажалдаа ...аггүй гээшэ.

...үүжүүлгын саг.. Түрэл... ...лээ шудалжа, хэлэ ну... ...й болгохын тула хүмүү... ...гшэд яһалашье оролдол... ...ргана.

...ахан залаашни
...маашни хэдыб?
...эухан талыем
...онол мэдыш!

...шалшараншаг хүбүүхэн ...э һайран татажа байгаад, ...ужүүлэгшын хойноһоо дабтана. Энеэдэтэйшье, хүхюуншье даа.

— Үшөө хүгжэм шагнуулдаг, элдэб наада эмхидхэнэбди. Хэнэй хүнгэн солбониие туршадагбди. Дуу дуулаха, шүлэг хэлэхэ дуратайшуул олон,—гэжэ Галина Ивановна хөөрэнэ. Һаяхан хүүгэдэй саадай заһабари дүүрэн хэгдээ, үхибүүдэй наадан түгэд, горхон дээгүүр, ойгоор сэнгэгшэбди. Мүнөө намар, сентябриин нэгэндэ 23 үхибүүднай һургуулида орохонь. Хүмүүжүүлэгшэд Е. Хамисова, К. Никитина, Е. Сумарокова гэгшэд оролдосото ажалаараа хүнүүдтэ хүндэтэй.

Үхибүүдэй эдеэн хододоо амтатай. Эдеэ шанагша Баиновае түрэлхид һайн мэдэхэ.

— Үхибүүднай гэртээ амаралтада үнжэхэдөө саадайнгаа эдеэ һанашадаг,—гэхэ түрэлхидтэй ушархат.

Хүүгэдэй саадые даагша Любовь Мироновна Симонова өөрөө дүршэл ехэтэй хүмүүжүүлэгшэ, ниитын эдэбхитэй ажал ябуулагша, сельсоведэй депутат юм. Саадай ажал ехэ, хэды тиибэшье, Любовь Мироновна культурна ажаһуудалайшье асуудалнуудые шиидхэлсэхэ сагаа олоод лэ байдаг.

Һаяхан сельсоведтэ ороходомнай Любовь Мироновнае тэндэ магтаа һэн.

Хүүгэд наадана.

— Слава футбол үдьхэлөөд һаланагүй.

— Сэсэг сэсэгээ түүхэм гэнэ.

— Солбон солбоноо туршана.

Газаашаа гарабабди. Үхибүүд баһа тойрошобо.

— Зай, баяртай. Ерээдүйн космонавтнууд!— гэхэдэмнай, нэгэниинь:

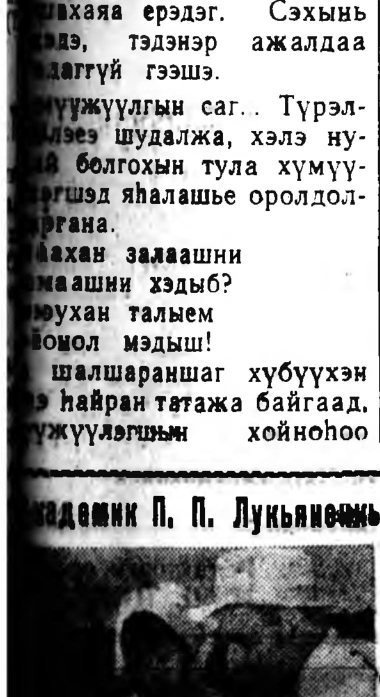
— Би, футболист болохоб.

— Зай, бүмбэгээ һарада хүрэтэр үдьхэлөөрэй,— гээд гарабабди.

Хүхюуншье, энеэдэтэйшье, аятайшье!

Г. Дашабылов.

...адемик П. П. Лукьяненкын шэнэ сортын шэниисэ

КРАСНОДАР. Ленинскэ шангай лауреат Социалис Ажалай Герой академик П. П. Лукьяненко «степнячка-30», «кубанская-29» гэжэ хоёр шэнэ сортын шэниисэ бии болгожо, энэ жэл гүрэнэй хүрэнгэ шэнжэлгын газарта үгэһэн юм. **Зураг дээрэ:** П. П. Лукьяненко Москвагай Тимирязовай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин 4-дэхи курсын студент Светлана Сергеевагай шэнэ сортын шэниисын ургаса шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Багшанарай научно-практическа конференциин урда тээ

Һургуули бүхэндэ буряад хэлэнэй кабинет эмхидхэе!

Түрэлхи хэлэ болон литератураяа гүнзэгыгөөр, бата бэхеэр ойлгуулха хэрэгтэ түрэлхи хэлэ болон литературын кабинет ехэхэн туһатай ха юм. Энэ эрилтые хараадаа абаһан Хэрэнэй дунда һургуулиин багша нүхэр Н. А. Тулусоева хэдэн жэлэй саада тээхэнэ тиимэ кабинет байгуулжа эхилһэн юм. Хүдөөгэй һургуулинуудаар ябажа харахада, түрэлхи хэлэнэй кабинет эмхидхэгдэнэгүй гэжэ сэхэ руунь хэлэлтэй. Тиимэһээ Хэрэнэй һургуулида эмхидхэгдэһэн кабинет тухай тогтон бэшээ һаа, һонирхолтойшье, туһатайшье гэжэ һанагдана.

Кабинет соонь ороходо, хана бүхэниинь гоёон шэмэглэгдэнхэй. Алталмал раманууд соо совет литературын үндэһэ һуури табигшад М. Горький, В. Маяковскиин, тэдэнэй хажуугаар буряад литературын элитэ уран зохёолшод Х. Намсараев, Б. Абидуев, Ц. Дон, Ж. Тумунов, М. Саридак болон бусадай портредүүд үлгөөтэй.

«Манай литературын залуу үеын уран зохёолшод» гэһэн стенднь Б. Мунгонов, Ч-Р. Намжилов, Д. Улзытуев болон бусадай фото-зурагуудһаа гадна, тэдэнэй оюун бэлиг тухай товшохоноор бэшээтэй.

«Буряадай искусствын түлөөлэгшэд» гэһэн стенд соонь СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, РСФСР-эй арадай артистнар Л. Сахьянова, Ц. Хоборков, Б. Балдаков болон композиторнууд Д. Аюшеев, Ж. Батуев гэгшэдэй, мүн залуу артистнарай зурагууд бии.

Баруун ханадань номуудай витринэ, дээрэнь «Энэ номуудые уншаа гүш?» гэжэ бэшээтэй. Тэндэнь буряад уран зохёолшодой бэшэһэн шэнэ номууд саг үргэлжэ табяатай байдаг. Тэрэнэй хажууда «Буряад үнэн» газетэ гоё витринэ дотор үлгэгдэдэг. Литературна кружогой гэшүүдэй гаргадаг «Коммунизмын толон» гэжэ нэрэтэй литературна газетыень һонирхон уншамаар.

Надежда Арсентьевна класс-һаа гадуур эмхидхэдэг хүдэлмэреэ ажабайдалтай тон нягта холбоотойгоор ябуулдаг. Жэшээнь, тэндэнь «Ажалаараа суурхаһан аймагаймнай замай залууршад» гэһэн самбар дээрэнь түрүү һаалишад Н. Саганова, А. Баторов, кукурузашад П. Аюшеев, Б. Потахинов болон бусадай нэрэ алдар алтан үзэгүүдээр бэшэгдэхэһээ гадна, тэдэнэй туйлаһан амжалта харуулагданхай.

«Аймагаймнай ажалшад хэды шэнээн мяха гүрэндөө худалдааб?» гэһэн стенднь илангаяа һонирхолтой. Жэшээнь, 1953 ондо аймагаархин 4698 центнер мяха худалдаһан байгаа һаа, 1962 ондо 21700 центнер худалдаа гэжэ хэлэгдэнэ. Тэрэ диаграммын хажууда КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум тухай буряад хэлэн дээрэ товшохоноор хэлэгдэнхэй.

Улаан бургааһандал ургажа ябаа залуу үеын багашуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, һургаха ябадалда түрэлхи литература айхабтар ехэ удха шанартай бшуу. Энэ зорилгые һайнаар ойлгоһон нүхэр Тулусоева түрэлхи хэлэнэйнгээ кабинедые гоёон шэмэглэхэһээ гадна, тэндээ һонирхолтой хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг. Тус кабинедэй дэргэдэ Д. Банзаровай нэрэмжэтэ литературна кружок 60 гаран һурагшадһаа бии болгогдоһон. Тэрэнэй хэшээлнүүд долоон хоногто нэгэ дахин тусхай түсэбэй ёһоор үнгэргэгдэдэг. Жэшээнь, үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ иимэ түсэбөөр ажалаа: 1. Д. Банзаров—буряадай түрүүшын эрдэмтэ, 2. М. Саридак—манай нютагай бэлигтэй уран зохёолшо, 3. Манай нютагаархид Д. Аюшеев, Ц. Хоборков, В. Лыгденова—буряадай мэдээжэ артистнар, 4. Арадай аман зохёол яажа суглуулхаб, 5. Шүлэг бэшэхын тула юу мэдэхэб? 6. Буряад шүлэгүүдэй байгуулга.

Кружогойхид 4-дэхи жэлээ «Коммунизмын толон» гэжэ литературна газетэ гаргадаг юм. Тэндэнь 30 гаран һурагшад өөһэдынгөө зохёоһон расскаэ, дуу бэшэжэ, хэблүүлдэг болонхой.

Саг үргэлжэ литературна конференцинүүд үнгэргэгдэдэг. Ямар нэгэн уран зохёолшын зохёолые үзэжэ дүүргэмсээрээ тусхай конференци гү, али литературна үдэшэ үнгэргэгдэдэг. Жэшээнь, Х. Намсараевай творчестводо зорюулагдаһан тусхай конференци һонирхолтойгоор үнгэргэһэн юм. Тэрэнэй түсэб иимэ байгаа:

1. Х. Намсараев — манай литературын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн (һурагшын элидхэл).

2. Х. Намсараевай шүлэгүүдые уншалга (кружогой гэшүүд өөһэдынгөө шүлэг бэлдээ).

3. «Тайшаагай ташуурһаа» хуряангы бүлэг табигдаа.

4. Буряад арадай дуунуудые кружогойхид гүйсэдхэхэ.

5. Литературна наадан викторина.

6. Үдэшэдэ зорюулан «Коммунизмын толон» газетэ гаргагдаһан байна.

Багша нүхэр Тулусоевагай һайн һайхан үүсхэлые дэмжэжэ, республикымнай түрэлхи хэлэнэй һургагшанар өөһэдтөө тиимэ кабинет байгуулжа, буряад хэлэ болон литератураяа мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар заадаг болохонь дамжаггүй.

Ород, буряад болон литература заалгые һайжаруулха асуудалаар август һарада үнгэргэгдэхэеэ байгаа республикын научно-практическа конференци энэ асуудалда мүн анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. ОШОРОВ,
Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

Хоринин аймагай Гүндын дунда һургуулиин дэргэдэхи уран һайханай бүлгэм һонин гоё концертнүүдээрээ суутай юм. Зураг дээрэ: тус бүлгэмэй хатар танцын бүлэгэйхид.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Һайн туһаламжа абажа бусаабди

Һурагшадта түрэлхи, буряад хэлынь һайнаар шудалуулха гэһэн оролдолго хэрэгтэмнай Буряадай республикын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай туһаламжа, заабари манда, ондоо областиин багшанарта, илангаяа үнэтэй.

Байгша оной июнь һарада би Улаан-Үдэ хото ерэжэ, Буряадай АССР-эй, Агын, Усть-Ордын национальна округуудай буряад хэлэнэй багшанарай ойр зуурын курсада һуралсааб. Урдань, 1939, 1949, 1952 онуудта иимэнүүд курсада хабаадажа, мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн байгааб. Тиин мүнөө жэлэй курса бүришье аша туһа ехэтэй, һонирхолтой байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

ИИУ-гай педагогикын таһагые даагша Софья Иннокентьевна Хазагаевагай уншаһан коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай гол гуримуудтай зохилдуулан, һургуулида хүмүүжүүлгын хүдэлмэринүүдые хайшан гэжэ ябуулхаб гэһэн лекци гүн удхатай, тодо жэшээ баримтануудаар элбэг, һонирхолтой байжа, энэ талаар нилээд һайн заабари абаабди. Улаан-Үдын № 1 интернат һургуулиин түрүү багша Серафима Бадмаевна Бодиева үндэһэн хэлэ, литература заадаг баян дүй дүршэлтэеэ маниие танилсуулаа, һанамжа дурадхалнуудаараа хубаалдаа. «5-6 классуудай һурагшадые бэшэгэй дүримдэ һургалга», «Бэшэгэй дүримэй хубилалта» гэһэн темэнүүдээр институдай буряад хэлэ, литературын кабинедые даагша нүхэр Б. Б. Батоев дэлгэрэнгы лекцинүүдые, практическа хэшээлнүүдые тон ойлгосотойгоор үнгэргөө. Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министрэй орлогшо нүхэр А. А. Никоров, ИИУ-гай таһагые даагша нүхэр М. П. Молокова, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат нүхэр В. Ц. Найдаков болон бусад мүн лэ үндэр хэмжээндэ лекци, элидхэлнүүдээ хээ.

Үндэһэн хэлэ бэшэг, литература һургуулида зааха асуудалаар практическа болон методическэ заабари абахаһаа гадна, бидэнэр олон педагогическа уншалгануудта хабаадаабди, республикын уран зохёолшодтой уулзажа, хөөрэлдэһэн, тэдэнэрэй саашанхи зорилго түсэбтэйнь танилсаһан байнабди.

Иигэжэ тон ашатай туһатайгаар мэргэжэлээ дээшэлүүлгын курса гараһан тухайгаа богонихоноор тэмдэглэхэ зуураа, нэгэ иимэ һанамжа хэлэхэ хүсэлэнтэйб. ИИУ-гай зүглөө үнгэргэгдэдэг багшанарай курсые гансал зунай каникулай үедэ үнгэргэхэһөө гадна, һуралсалай жэлэй ябажа байһан сагта түрүү һургуулинуудай бааза дээрэ эмхидхэбэл, бүрил һайн байха һэн.

И. Антропов,
Буряад-Енгүүдэй дунда һургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша (Эрхүүгэй область).

Дүлэтэмэ зүрхэтэй хүнүүд тухай

Эрэлхэг тэмсэлшэ

Буряадай элитэ революционер Михей Николаевич Ербанов түрэл республикынгаа байгуулалтада нилээд үүргэ дүүргэһэн хүн.

Тэрэ агуу ехэ Ленинэй партиин хүмүүжүүлһэн дүлэтэ революционернүүдэй нэгэн мүн. Ленинэй ажал ябуулгаһаа үльгэр жэшээ абажа, М. Н. Ербанов марксистска үзэл сурталтай коммунист болоһон намтартай.

М. Н. Ербанов Эрхүүгэй областиин Алайрай аймагай Ехэ-Бахта гэжэ нютагта үгытэй хүнэй бүлэдэ 1889 ондо түрөө һэн.

Үгытэй бүлэдэ ургаһан тула тэрэ хадаа бага наһанһаа ажалша хүнүүдэй хүшэр, ядуу байдалые, баяд, ноёдой дарлалтые түйсэд мэдэдэг бэлэй.

Ербановай политическэ ажал ябуулгада ородой интеллигенциин түрүү үзэл суртал угаа ехэ нүлөө үзүүлһэн.

Михей Николаевич үшөө Балаганскын городской училищида һуража байхадаа, тэндэхи хүдэлмэришэдтэй танилсажа, олонхидтойнь анда нүхэр болоо һэн. Эдир залуу нүхэртөө тэдэнэр хаанта засагта эсэргүү удхатай, Белинский, Чернышевскиин болон декабристнарай хоригдоһон зохёолнуудые үгэдэг болобо.

1905 оной революциһаа хойшо хаа хаанагүй орон доторнай буһалгаанууд үнгэрдэг болоо. Алайрташье мүн баяшуул, үгытэйшүүл хоорондоо тэмсэгшэ бэлэй.

Нютагтаа амаралтаар ерээд байхадаа, тэрэ суглаа хураалнууд дээрэ өөрынгөө һанамжануудые дурадхадаг һэн. Зарим арсалдаата асуудалнуудай гарахада, Михей Николаевичай хэлэһэн үгэ ехэл хүндэтэйдэ тоологдожо, элдэб арсалдаата асуудалнуудые зүбөөр ойлгон шиидхэхэ арга олгодог байгаа.

М. Н. Ербанов 1909—1913 онуудта Томскын газар эсхэмжын болон гүрэнэй зөөринүүдые мэдэхэ управленидэ топогрофоор хүдэлөө. 1914—1916 онуудта Барнаул хото эльгээгдээд хүдэлжэ байха зуураа, тэрэ политическэ элдэб кружогуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, марксистска олон зохёолнуудтай түрүүшынхеэ гүнзэгыгөөр танилсаһан байха юм.

1917 оной февральска революциин һүүлээр Ербановай политическэ ниитэ ажал ябуулга үргэнөөр эхилээ. Эрхүүгэй губерниин (мүнөө область) хүдөө тосхонуудаар ото ябажа, суглаа хураалнууд дээрэ саг зуурын засаг түрын хархис муухай хэрэг аашые элирүүлэн, арад түмэндөө харуулдаг һэн.

М. Н. Ербанов буряад арадайнгаа дунда анха түрүүшынхеэ Маркс, Ленинэй һургаалые идхан дэлгэрүүлэн ябатараа, 1917 оной эсэстэ Ленинэй партиин гэшүүн болоһон байна. Буряадай Коммунис организациин (губкомой Бурсекци) байгуулгада Ербановай үүргэ илангаяа ехэ юм.

1918 ондо Михей Николаевич Кредитсоюзай правлениин гэшүүнээр һунгагдажа, Эрхүүдэ байрладаг Улаан сэрэгэй гарнизониие партиингаа харюусалгата даабаряар эдеэ хоолоор, бусад хэрэгсэлнүүдээр хангагша болобо. Тэндэ хүдэлжэ байхадаа ажахын элдэб һалбаринуудые, кооператив, таряашадые техникэ, машинануудаар, үрэһэ хүрэнгөөр болон һайн үүлтэрэй малнуудаар гүйсэд хангадаг байгаа.

Эрхүү шадар Колчагай засагай байгуулагдахатай сасуу, М. Н. Ербанов РКП(б)-гэй Эрхүүгэй нюуса губкомой гэшүүн — подпольно ажал хүдэлмэридэ ороо һэн. Тиин 1919 ондо тэрэ хадаа колчатайхидта эсэргүү зэбсэгтэ восстанида хабаадалсажа, Колчагай засагые унагаалсаһан байна. Буряадай автономито областиин тогтоходо, нүхэр Ербанов

Бурревкомой түрүүлэгшээр баталагдаа һэн. Шэнэ областиин тогтоходо эмхидхэлэй бүхы хүдэлмэриие тэрэ эдэбхи ехэтэйгээр ябуулһан юм.

Тиимэ туха сүлөөгүй үедэ М. Н. Ербановта ямарханшье жэжэ бохо асуудалаар хандахада, арсажа байдаггүй, илдам энэрхыгээр хүлеэн угтадаг һэн.

1921 оной бүгшэм халуун зунай нэгэ үдэр һэн. 16 наһа гүйсөөд, Эрхүү хото түрэл нютагһаа ерээ бэлэйб. Ажал хэхэ гэхэдээ, хаанашье орохоёо мэдэхэгүй, һураха гэхэдээшье мүн тээлмэрдэнги хэсүү сагта ороод ябаа һэм. Тиигэжэ юугээшье мэдэхээ болёод, Ушаковка горхоной хүүргэ дээрэ уруу дуруу юумэ ябажа ябатарни, үндэр бэетэй, сэсэн, дабхаряатай нюдэтэй хүн намайе зогсообо. Тэрээндэ өөр тухайгаа хөөрэжэ үгэхэдэмни, намда нэгэ адрес үгэжэ, «үглөөдэр ерээрэйш» гэжэ хэлээд саашалаа һэн.

Маргаар үглөө ерэхэдэмни, үнөөхи хүмни столой саана һуугаад, юушьеб түргэ түргэн бэшэжэ һуугаа бэлэй.

Тиигэжэ тэрэ намда ремесленнэ училищида орохоор зууршалһан саарһа һарбайжа үгэбэ. Саарһаяа абажа уншабаб: «Эрхүүгэй губкомой Бурсекциие даагша М. Н. Ербанов»— гэжэ аржытар бэшээтэй байгаа һэн.

Тиигэжэ М. Н. Ербановтай түрүүшынхеэ уулзаа бэлэйб.

Хоёрдохёо жэл болоод уулзаа һэмди.

Тиихэдэ бүлэг залуушуулые Москвагай Коммунистическэ университедтэ орохыемнай тэрэ үдэшөө һэн.

1930 он. Михей Николаевич партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байхадаа, залуу республикын үндэһэн яһатанай дундаһаа интеллигенци байгуулгада нилээд ехээр туһа хүргөө.

М. Н. Ербанов үгэ хэлэхэдээ бэрхэ, хурса хэлэтэй, түгэлдэр оратор байһан юм. Тиимэһээ тэрэнэй хэлэһэн үгэ арад түмэнэй сэдьхэл зүрхэндэ бүхөөр хадуугдадаг бэлэй. Өөрөө үнэн сэхэ, билдагууша амитанда дурагүй, юрын хүнүүдые заатагүй үмөөрдэг хүн һааб даа. М. Н. Ербанов кабинедтаа ераһэн хүнүүдые хүлеэлгэжэ удаан һуулгадаггүй һэн. Ноёрхожо орой байдаггүй, гон даруу, сагаан сэдьхэлтэй сэсэн хүтэлбэрилэгшэ мүн һэн.

Марксизм-ленинизм энэл даа, тэрэнэй гол түлэб дардам харгынь. Партиин гол зорилго, шиидхэбэринүүдые өөрынгөө ажал хүдэлмэридэ, Буряадайнгаа ажабайдалда нягтаар нэбтэрүүлжэ шададаг байгаа.

М. Н. Ербанов—оюун бэлигтэй, бэрхэ эмхидхэлшэ байһан юм. Республикынгаа хүн зониие һайн таниха, ажабайдалыень мэдэхэ, тэдэнэй шухала хэрэгсэлнүүдые зүбөөр ойлгодог туладаа дутуу дунданuудые тэрэ дары усадхахые оролдодог бэлэй. Сомоной Совэдэй түрүүлэгшэнэрһээ эхилээд, министерство болон бусад совет эмхи зургаануудай юрын хүдэлмэришэн хүрэтэр нюураарнь шахуу танигша һэн.

Совэдүүдэй II съезд дээрэ М. Н. Ербанов СССР-эй ЦИК-гэй гэшүүнээр һунгагдаа һэн, V ба VII съезднүүдэй хоорондо СССР-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн ябаһан.

Партиин XVII съезд дээрэ ВКП(б)-гэй ЦК-гай Центральна ревизионно комиссиин гэшүүнээр һунгагдаһан байна.

Нүхэр Ербановай ажал ябуулгые парти болон правительствамнай үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй болон Улаан тугай орденуудаар шагнаһан байна.

И. Манжигеев,
Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдай доцент.

Залуу наhамнай жэгүүртэй замай холые дабахал даа...

Буряадай түрүүшын эрдэмтэн Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ дээдэ hургуулида диплом барюулган болоо жо үнгэрөө. Альга ташалган доро:

—Бадмаев Даша Сынгеевичтэ,— гэжэ минии нүхэр хүбүүнэй нэрэ обогые физикын кафедрые даагша Дугар Бодиевич Чимитдоржиев трибуна дээрэhээ дуудаба. Минии лэ нэрэ обогыень дурдаа бэшэ, харин алдарыень «Сынгеевич» гэжэ дуудалсаба ха юм. Зүб лэ даа, мүноодэрhөө эхилээд Даша Сынгеевич багша болобо бшуу. Энэ үдэрые табан жэл соо хүлеэгээ, энэл үдэрэй түлөө табан жэл нэтэрүүгээр хүдэлжэ гараа. Нэрээ дуудуулхадаа нүхэрни аалиханаар бодоод, трибуна тээшэ алхалжархиба. Табан жэл сугтаа hураhан нүхэдынь альга ташалгаар угтана. Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ актова зал хүнхинэбэ. Баруун ханадань үлгөөтэй үргэн гуу соохи Байгал далай эндэ hуугаашадай баяр баясхалангые долгёо эбхэрүүлэн шааяса дэмжэнэл хэбэртэй.

— Зай, Даша, Даша Сынгеевич багша, баруун гараа үгыш даа, амаршалнаб, — гэнэб. Намдаа:

—hайн даа, — гээд, магнай дээгүүрээ буржайжа гарашаhан хүлhэеэ нүхэрни эзэлүүдгүй аршаад лэ абана.

— Дээдэ hургуулитай болобо ха юмши даа. Хаана хүдэлжэ, ерээдүйн зээдые гэрэлтэ hайхан уруу хүмүүжүүлхэбши, — гэжэ нүхэрэйнгөө хүхэ гадартай дипломые хаража байтаад дахин дахин асуунаб.

— Нютагаал гүб даа. Эхэдээ, хүл нюсэгөөр гүйhэн газартаа, тэндэхиингээ үхибүүдтэ үглөөдэртөө ябахамни... Хэрэгни хуу бүтэнхэй. Баян сагаан Бургалтайнгаа найман жэлэй hургуулида хүдэлхэ гэhэн саарhа Гэгээрэлэй министерствэhээ абанхайб, — гэжэ нүхэрни баясана. Теэд баясангүй яаха юм — дээдэ hургуулитай хүн болобо гээшэ гүбы! Эрдэмээр хуягжаа, хүсэжөө, далижаа...

— Хүдөө ажахыгаар, физикээр зааха гүш?

— Тиихэб. Табан жэл соо hураа хадаа hураhан хүнүүдэйнгээ аша үрыень харюулхал гэжэ оролдохоб, — гэнэ нүхэрни. Теэд тиингүй яаха юм, тиихэл ёhотой, тиигээгүйдэнь арганьүгыл, багша хүн гээшэл.

— Мүнөө жэл таанадай дүүргэжэ гараhан үдэрнүүд ехэл зол жаргалтай үдэрнүүд тудаба гээшэ. Юундэб гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолнуудые таанад лэ ажабайдалай гүнзэгы руу нэбтэрүүлхэ болонот, — гэжэ физико-математическа факультедэй декан Иван Алексеевич Дуриновай эгээ түрүүшээр үгэ хэлэхэдэ актова зал альга ташалгаар угтаба. Энэ альга ташалган соогуур мүнөө жэлэй 5-дахи курсын 140 оюутан мэргэжэл түгэс багшанар болоол! Нимэ альга ташалган хэзээдэш бү замхаhай.

140 хүбүүд, басагад—мэргэжэлтэд. Тус институтда физико-математическа факультедэй бии болоhонhоо хойшо нэгэ жэлдэ нимэ олон хүбүүд, басагад дүүргээгүй юм. Харин мүноо жэл аяар зургаан группа дүүргэбэ.

Институтдай дирекциин, партийна эхин организациин профсоюзай организациин зүгhөө залуу мэргэжэлтэдые ажабайдалдань, ажалдань, хамтын хэрэгтэ хам оролсохыень урялhан хани халуун үгэнүүд альга ташалган доро үни удаан, хойно хойноhоо зэдэлжэ байба.

— Мүноо жэл институт дүүргээшэднай нэн түрүүн өөhэдынгөө мэргэжэлээр гүнзэгы эрдэм бэлэдхэлтэй байhанаа харуулаа, хоёрдохёор, КПСС-эй партиин түүхэ, уласхоорондын мүнөөнэй байдалые баhал hайн мэдэхэ байhанаа гэршэлбэ, — гэжэ гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэ тэмдэглэбэ.

Наумова Галина Зайковская Нина хоёрто шалгарhанай тэмдэгтэ диплом барюулагдаа.

— Дондуков Дамба Дампиловичта...

Бэеэр дунда зэргын, сагаахан шарайтай хүбүүнэй дипломоо абаад, hуурида ерэхэдэнь:

— Дамба, шимии, нүхэрни, hургууляа дүүргэбэш даа, амаршалнаб, — гээд тэрэнэй хани нүхэр Нина Гомбоевна баруун гарыень барина. Нюдэн дээгүүрнь баяр жаргалай нёлбоhон өөрынь мэдэлгүйгөөр гүйнэнэ. Дамбатан хоёр үхибүүтэй. Тэдэ хоёрто хэды шэнээн харууhа хэрэгтэй гээшэб, эсэгэнь hурана, эхэнь хүдэлнэ. Нүхэрни институт дүүргэhэй, эрдэм бэлигтэй болоhой гэжэ табан жэлэй хэды үдэр hүнинүүдые Нинэнь, хүүгэдэйнь эхэ, гансаараа үнгэргэдэг байгааб. Дамбань мүноо дүүргэбэ ха юм даа. Мүноо хоюулаа мэргэжэлтэй болобо. Нина Гомбоевна баhал hургуулида хүдэлдэг юм. Багша бэшэ, харин үхибүүдэй элүүр энхые хамгаалан сахидаг, эмшэнээр хүдэлдэг. Мүнөө hуралсалай шэнэ жэлhээ Улаан-Үдын № 1 интернат hургуулида хоюулаа хүдэлхэнь.

— Нина, би шамдаа баяр хүргэхэ ёhотойб. Бидэ хоёрой хоюулаа абаhан диплом гээшэл,—гээд, Дамба Дампилович хани нүхэрэйнгөө гарые адхана. Даша Сынгеевич табан жэл сугтаа hураhан Дамба Дампиловичаа hургуулияа дүүргэhэнтэйнь баhал амаршална. Нүгөөдэнь баhа Альга ташалганай забhараар:

— Аспирантурада hурахаб,.. — гэhэн шэбэнэлдээн хаа яахан шэхэндэ хүрэжэ ерэнэ.

— Хэзээ?

— Хоёр, гурбан жэл хүдэлөөд.

— Би саашаа hураха хүсэлэнтэйб...

— Залуубди, hуража үрдихэбди, — гэлсэнэ. Эдэ хөөрэлдэжэ байhан хүбүүд, басагадай нэрэ, обог, алдараарнь би hайса танихашьегүйлэб, теэд хамаагүй, бидэ барандаа залуубди, hуража үрдихэбди. Залуу наhамнай жэгүүртэй, замай холые дабахал даа.

С. Банзаракцаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даша Сынгеевич академическэ значогоо зүүжэ байна.

„Агитаторай блокнодой“ ээлжээтэ номер

КПСС-эй Буряадай обкомой соёл сурталай таhагуудай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 13-дахи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан хэблэлhээ hаяхан гараба.

Номерой түрүүшын хуудаhануудта Галуута Нуурай промышленна парткомой секретарь **М. Дондубоной** «Ажалаар хүмүүжүүлгэ—тон шухала», Кабанскын үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо **В. Лошкомоевагай** «Ажалшадта дүтэ байха», **Н. Дампиловай** «Гол шэглэлээр» гэhэн статьянууд КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол бэелүүлгэдэ зорюулагдана.

И. Александровай «Коммунизм байгуулагшадай парти», **В. Заикинагай** «КПСС—совет арадые залан ударидагша хүсэн мүн» гэhэн статьянууд РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 60 жэлэй ойдо зорюулагдан тус номерто толилогдоо.

Түрүү дүй дүршэл гэhэн гаршаг доро **Г. Сергеевэй** «Долоон жэлые—табан жэл соо» гэhэн статья оронхой. «Республикын ойдо зорюулhан ажалай бэлэгүүд» гэжэ гаршагтайгаар Советскэ Буряад оронoй ажалшадай 40 жэлэйнгээ ойдо түйлаhан амжалтануудайнь тоо, баримтанууд эндэ заагданхай.

«Тэдэнэр түрүүшүүл байhан юм» гэhэн материал соогоо К. Балдаев Буряадай түрүүшын революционернүүд тухай тобшохоноор хөөрэнэ.

Хуурай Жахнаа нойрhоо hэрибэ

Үргэн уужам бэлшээритэй хада уулануудаа ажахыдаа түгэс дүүрэн эдлэхэ талаар Аха нютагай «Коммунизм» колхозой правлениин, партийна эхин организацинь нилээд ехэ зорилго гаргажа байдаг юм. Жэшээнь, Хуурай Жахнаа гэжэ нэрэтэй газарта урдань гансал ан гүрөөлhөө бэшэ юуншье ябадаггүй байгаа. Байгша оной хабарhаа эхилээд эндэ сабшалан, бэлшээри бии болгохо хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ бэлэй. Газарайнь нюргые тэгшэлхэдээ дэгнүүлнүүдыень абажа хаяа, hөөг бургааhыень сабшаhан байна. Уданшьегүй Хуурай Жахнаада хоёр байратай үндэр сагаан гэр баригдаба, hүнэй фермэдэ хэрэгтэй хэдэн сарайнууд, тугалнуудай бэлшэхэ уужам хорёо бии болоо бэлэй. Энэ хүдэлмэрие Борис Мунконов, Түмэр Гарбанов, Орлигой дунда hургуулиин hурагша Валерий Мунконов гурбан эрхим гэгшээр хэжэ дүүргээ.

Хэдэн зуун жэлнүүдтэ дүлии балай хэбтэhэн Хуурай Жахнаада мүнөөдэр hаалишадай хонгёо дуунай зэдэлээн, хүнэгүүдэй хангираан, малай эзэндээ мээхэйгээр үүгэнээн оршон тойроние эзэтэй болгоно.

Д. Д. Лыгденов.

Мухар-Шэбэрэй сельпогой автолавка колхоз, совхозуудай үбhэшэн дээрэ ябажа эд бараа наймаална. Зураг дээрэ: автолавкын наймаалагша П. Максимов «Забайкалец» колхозой колхозникуудта эд бараа наймаалжа байна.

С. БАЛДУЕВАП фото.

Монгол Арадай

Республикын түб аймаг

Тоо, баримтанууд

Түб аймаг 1923 ондо Богдо Хаан уулын аймаг нэрэтэйгээр байгуулагдаhан юм. Тэрэ гэhэн сагhаань хойшо дүшэн жэл үнгэрөө. Түб аймагай газар нютаг 80,5 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлдэг. Энэнь хадаа Баруун Европын зарим оронуудай газар нютагhаа хэдэ дахин ехэ болоно. Жэшээлхэдэ, Даниин газарhаа хоёр дахин, Бельгиинхиhээ гурба дахин ехэ юм. Азиин оронуудай нэгэн болохо Израилиин газарhаа дүрбэ дахин ехэ гэжэ мэдээтэй.

**

Түб аймаг нэгэ миллион хоёр зуун мянган толгой малтай, зуун табин гурбан мянган га таряалангай газартай юм.

**

Түб аймагай хүдөө ажахын дунда зэргын нэгэдэл жэлдээ миллион түхэригhөө дээшэ олзо доходтой боложо, тэрэнэйнгээ хахадые тооной гэшүүдэйнгээ ажалта үдэртэ хубаадаг. Тус аймагай гэшүүн бүхэн дунда зэргээр үдэртөө зургаан түхэриг гушан дүрбэн мүнгэ олодог болонхой.

**

Нэгэдэл бүхэн 2—10 автомашинатай, зарим нэгэдэлнүүд хэдэн олон трактор, комбайнтай болоо.

**

Аймаг соо эхин шатын 21, долоон жэлэй 5, найман жэлэй 1, арбан жэлэй 1, арба нэгэн жэлэй 1 hургуулинууд бии юм. Тэдэ hургуулинуудаар хамта дээрэ 6000 шахуу хүүгэд hуралсадаг.

(Монголой «Үнэн» газетhээ.).

„Курдистанай арадта эрхэ сүлөө олдохо“

Совет Арменийн газар дээрэ 30 мянган курднууд ажаhуудаг юм. Эдэнэр бүхы үндэhэ яhатандал адли эрхэтэй байhан тулада гүрэнэй ударидалгада хабаададаг, баялигые байгуулалсадаг, үндэhэн соёл культура, искусство, эрдэм хүгжөөхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубита нэмэрие оруулдаг юм.

ТАСС-ай фотокорреспондент Арменийн ССР-ээр ябажа, курд яhанай совет эрхэтэдэй —хото хүдөөгэй ажалшадтай, олон ондоо мэргэжэлтэй хүнүүдтэй уулзаhан байна. Советскэ Союзай правительствын эб найрамдал тухай политикые курднууд hайшаадаг, Ирагай засагаархидай курдын арад зониие шуhата муухайгаар алажа, хюдажа байhыень эрид шууд буруушаана.

—Бүхы совет хүнүүд, түрүү үзэл бодолтой бүхы хүн түрэлтэн Ирагай Арефэй правительствын үйлэ хэрэгые шоо үзэнэ. Ирагта, Курдистан дээгүүр эрхэ сүлөөгэй наран мандаха ёhотой, эндэхи арад зон зол жаргалаа олохо байха,—гэжэ Советскэ Союзай Герой Саманд Снабандов хөөрэнэ.

—Би зол жаргалтайб, басаганайнгаа хуби заяан тухай hанаагаа зобоногүйб. Урдань хэзээдэ байдалай үргэн зам нээгдэнхэй. Ирагай курдын яhатанай эхэнүүдшье зол жаргалтай болохо байха гэжэ найданам,— гээд, немец хэлэнэй багша Долорес Махмудова хэлэнэ. Зураг дээрэ: 1. Советскэ Союзай Герой Саманд Сиабандов. 2. Немец хэлэнэй багша Долорес Махмудова.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаhаа

ГДР-эй Арадай палатын заседани

БЕРЛИН, июлиин 31. (ТАСС). ГДР-эй Арадай палатын заседани эндэ нээгдэбэ. ГДРэй- Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын мэдүүлгэ депутадуудай гол анхаралда табигданхай. Депутадууд энэ мэдүүлгыень, мүн Гүрэнэй Соведэй ажал тухай В. Ульбрихтын бэшэhэн бэшэгыень зүбшэн хэлсэхэ юм.

Республикын арадай түлөөлэлгэнүүдтэ hунгаха хуули, ГДР МНР хоёрой хоорондо элшэн сайд тухай хэлсээнэй хуули болон бусад асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. ГДР-эй Арадай палатын түрүүлэгшэ И. Дикман заседание нээжэ, ехэ аюулай—Скопле городто газарай хүдэлhэнтэй дашарамдуулан, Арадай палатын депутадуудай ГДР-эй хүн зоной нэрэhээ Югославиин арадуудта И. Дикман шаналалаа мэдүүлбэ.

Вальтер Ульбрихт депутадуудай урда мэдүүлгэ хэбэ.

Туhаламжын түлөө баяр хүргөө

БЕЛГРАД, июлиин 31. (ТАСС). Газарай хүдэлхэдэ хохидолдоороhон Скопле городой ажаhуугшадта туhаламжа хүргэхэ Югославиин правительствын комисси энэ эбдэршэhэн городой хүн зондо туhаламжа хүргэhэнэйнь түлөө бүхы оронуудта, организацинуудта, хүн зондо баяр хүргэбэ.

Газарай хүдэлhэнhөө шалтагаалжа 813 хүн үхөө, 2170 хүн шархатаа гэжэ комиссиин мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Үшөө 700 хүнэй яhанининьшье мэдэгдээгүй байhаар. Эдэнэр гэр барaанда даруулжа үхэжэншье болоо ха. 34 мянган квартира үгы хэгдээ. 220 мянга шахуу хүн зон гэр байрагүй үлдэhэн байна. Гадна ниитын олон тоото гэр байранууд бутаран hалаа. 150 мянган ажаhуугшадыень налатка, бараагууд соо оруулхын түлөө хэмжээн абтажа байна.

Югославиин бүхы хүн зоной (мүн гадаадын оронуудай) түргөөр, эдэбхитэйгээр туhалhанайнь ашаар гэмтэhэн, шархатаhан хүнүүдые аргалха хэмжээн абтажа байнхай. Олон үхибүүд, наhатайшуул, үбшэн хүнүүд Югославиин элдэб районуудай амаралтын гэртэ, ниитын байрада оруулагдаа.

Баталагдаха хэлсээнэй текст Англида хэблэгдэбэ

ЛОНДОН июлиин 31. (ТАСС). Агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай даб дээрэ Москвада баталагдаhан хэлсээнэй текст правительственна сагаан ном болгогдожо эндэ толилогдобо.

Гурбан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Москвагай … тухай гадаадын оронуудта иигэжэ бэшэг…

Агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээнэй Москвада даб дээрэ баталагдаhан ушарые hайн hайхан hаналтай бүхы дэлхэйн хүн зон айхабтар баяртайгаар угтаба.

ВАРШАВА. Польшын ажалшад ядерна туршалгануудые хорихо тухай хэлсээндэ ехэ анхарал табижа байна. Амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политикын гол гуримуудые Советскэ Союз тодорхойлоо hэн. Энэ политикань СССР-эй социалис можын оронуудай генеральна хараа шугам болонхой гэжэ ПНР-эй сеймэй маршал Ч. Вышех «Зелены штандар» газетэдэ бэшэбэ. Советскэ Союзай үүсхэлээр ядерна туршалгануудые хорихо договор уридшалан баталагдаба. Советскэ Союз, социалис можын оронууд амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политика бэелүүлхэдээ хүсэн түгэлдэр байhанаа харуулба гэжэ тэндэнь заагданхай.

СОФИ. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай үгээ ойлголсолго хадаа hүүлэй жэлнүүдэй туршада бэелүүлэгдэhэн эгээ ехэ удха шанартай алхам болоно гээд «Труд» газетэ тэмдэглэбэ. Харин тиихэдэ КНР-эй харюусалгатай зарим ажал ябуулагшад ядерна зэбсэг бэлдэхэ hэдэлгэтэй Франциин зарим ажал ябуулагшадтай адли хараа шугамтай байна гэжэ тэндэнь хэлэгдэнэ.

ГАВАНА. Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай Москвада хэлсээнэй баталагдаhанай hүүлээр эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг дэлхэйн орон бүхэнэй хүн зон Москвагай хэлсээндэ өөрынгөө правительствын хабаадаха тухай оролдолго гаргаха ёhотой гээд, эб найрамдалые, арадуудай бүрин хүсэд эрхэтэй байха хэрэгые хамгаалдаг Кубын хүдэлөөнэй президент Хуан Маринельо «Нотисиас де ой» газетэдэ бэшэбэ. Ядерна дайнай аюулые сараха тэмсэлдэхи горитой алхам иигэжэ хэгдээ.

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвада даб дээрэ баталагдаhан хэлсээн «агаарые хоротой болгохо зэрлиг аашые» усадхаха гээд, «Газетт энд Дейли» (Пенсильвани штат) редакционно бэшэг соогоо тэмдэглэбэ.

Иигэжэ хүн түрэлтэндэ hайн hайхан уг зорилготой алхам хэгдэбэ. Ехэшье, багашье бусад олон оронуудай ядерна зэбсэгтэй болохоор аргатай үе сагта иимэ хэлсээн баталагдаа гэжэ тэрэ газетэ үргэлжэлүүлнэ.

РИМ. Италиин ажалай бүгэдэниитын конфедерациин секретариат мэдүүлгэ гаргаба. Ядерна зэбсэгые агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро туршалгые хорихо тухай хэлсээнэй Москвада даб дээрэ баталагдаhанииe тэндээ hайшааба. Энэ хэлсээе баталха дуратай гүрэнүүдэй тоодо Итали орохо ёhотой гэжэ мэдүүлгэ соонь заагданхай.

ДЖАКАРТА. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай Москвада уридшалан баталагдаhан хэлсээн эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ оруулагдаhан хубита болоно гээд «Семестра» газетэ бэшэhэн байна. Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряажал эб найрамдал тогтоохо зам нээгдэхэ болоно. Тиимэhээ Москвада даб дээрэ баталагдаhан хэлсээн буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэхэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ гэжэ газетэ hанамжалба.

ДЕЛИ. «Ядерна туршалгануудые хорихо, гадна зүүн, баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудые hайжаруулха хүсэлтэй байhанаа Хрущев харуулба» гэжэ «Сенчури Уикли Ревью» бэшээ.

АЛЖИР. Агаа… лин дайдада, уhа… на зэбсэг турш… хэлсээнэй батал… hон ушар бүхэ… шанартай, ядер… аюулые сараха т… hэн түрүүшын ш… болоно гээд «П… бэшэнэ.

АДДИС-АБЕБ… зэбсэгые хорихо… дээрэ баталагда… бүгэдөөрөө буу … ха асуудалые ши… hа нэмэри болох… ниин правител… Эфиопиин гадаа… дэй министерствы… таhагай гаргаhан… Москвагай хэлс… hэн дэмжэгдэнэ.

Гурбан агуух… Москвада гарга… бэри буу зэбсэг … ябадалые болюу… алхам мүн гэж… Эфиопия» газ… байна.

Буу зэбсэг хуряалгаар гүрэнүүдэй хабаададаг ком…

ЖЕНЕВЭ, июлиин 30, (ТАСС). 18 гүрэнүүдэй хабаададаг тусхай комитет нацинуудай Женевын ордон соо мүнөөдэр ажалаа дахин үргэлжэлүүлбэ.

Буу зэбсэг хуряалгаар 18 гүрэнүүдэй хабаададаг комитедтэ СССР-эй түлөөлэгшэ С. К. Царапкин мүнөөдэр үгэ хэлэбэ. Ядерна зэбсэгые агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро туршалгые хорихо тухай ядерна зэбсэгтэй 3 гүрэнүүдэй хоорондоо үгэеэ ойлголсоhон ушар бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха мүнөөнэй тон шухалын шухала асуудалые шиидхэлгэдэ шэнэ арга боломжо нээжэ үгэнэ гээд СССР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Буу зэбсэг хуряаха талаар бии болгогдоhон 18 гүрэнүүдэй хабаададаг комитет буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэхын түлөө үни удаан сагай туршада ажаллажа байна гэжэ С. К. Царапкин үргэлжэлүүлбэ.

Буу зэбсэг хуряаха шухалын шухала асуудалые шиидхэхын түлөө ком… дэй бүхы хүсэ ш… хыень совет деле… Мүн уласхоорон… дуу байhал hул… жээнүүдые аба… оролдолго гарга… хабаададаг орон… шавын договорто… гүрэнүүдэй хоо… бэедээ добололо… яаралтайгаар хэ… дэлхэйн элдэб… ядерна зэбсэггүй… болгохо тушаа … тойбди гэжэ СС… лэгшэ уряалhан …

Мүнөөдэрэй за… рүүлэгшээр hууh… гадаадын хэрэгү… рэй орлогшо Ма… абажа, Москвад… зүбшэгдэhэн хэл… лээр 18 гүрэнүү… даг комитедэй … амжалта түйла… гэжэ Маковеску … hанаа тодорхойл…

Редактор Ц. Ц. …

Манай адрес, телефон…

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор… улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, …тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретар… отделов: сельскохозяйственного производства и … жизни—47-59, 35-14, промышленного производст… ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: иде… —24-74, советского строительства и быта—34-93 … ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства к… Бурятской АССР.

Н00488. Зак.